

वन नियमावली, २०५१

नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित मिति

२०५१।१२।२०

संशोधन:

वन (पहिलो संशोधन) नियमवाली, २०५६	२०५६।५।२१
वन (दोस्रो संशोधन) नियमवाली, २०५९	२०५९।४।२७
वन (तेस्रो संशोधन) नियमवाली, २०६२	२०६२।६।१०

वन ऐन, २०४९ को दफा ७२ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरि नेपाल सरकारले देहायका नियमहरू बनाएको छ ।

परिच्छेद- १

प्रारम्भिक

- संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** यी नियमहरूको नाम “वन नियमावली, २०५१” रहेको छ ।
  - यो नियमवाली तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।
- परिभाषा:** विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस नियमावलीमा,-
  - “ऐन” भन्नाले वन ऐन, २०४९ सम्भन्नु पर्छ ।
  - “महानिर्देशक” भन्नाले वन विभागको महानिर्देशक सम्भन्नु पर्छ ।
  - “निर्देशक” भन्नाले क्षेत्रीय वन कार्यालयको क्षेत्रीय वन निर्देशक सम्भन्नु पर्छ ।
  - “अधिकार प्राप्त अधिकारी” भन्नाले जिल्ला वन अधिकृत सम्भन्नु पर्छ र त्यस्तो अधिकृत नियुक्त नभएको अवस्थामा नेपाल सरकारले तोकेको अधिकृत सम्भन्नु पर्छ ।
  - “दाउरा” भन्नाले खयर बाहेक बल्लावल्लीको रुपमा वा चिरानको रुपमा जान नसक्ने दुई फिट भन्दा कम लम्बाई र डेढ फिट भन्दा कम गोलाईको काठ सम्भन्नु पर्छ ।

- (च) “निकाय” भन्नाले नेपाल सरकारले काठ, दाउराको संकलन, कटान, मुछान, घाटगद्दी तथा बिक्री वितरणको व्यवस्थापन गर्न पाउने गरी अख्तियारी दिएको निकाय सम्झनु पर्छ ।
- (छ) “विधान” भन्नाले उपभोक्ता समूहको विधान सम्झनु पर्छ ।

परिच्छेद-२

सरकारद्वारा व्यवस्थित वन

३. कार्य योजना तयार गर्ने: (१) सरकारद्वारा व्यवस्थित वनको व्यवस्थापनको लागि विभागले देहायका कुराहरु खुलाई एक वा एकभन्दा बढी जिल्लाको निमित्त भू-बनोट तथा प्राकृतिक सिमानाको आधारमा वन व्यवस्थापन कार्य योजना तयार गर्नु पर्नेछः
- (क) सबै जङ्गल, भाडी, बुट्यान, घाँसे जग्गाले ओगटेको तथा खालि पर्ति रहेको क्षेत्र,
- (ख) वन सीमाहरुको अवस्थिति,
- (ग) भू-उपयोग तथा रुखका प्रजाति अनुसारको विवरण देखिने गरी तयार गरिएको वनको नक्शा,
- (घ) जनसंख्या तथा जनघनत्व तथा वन पैदावारको उपयोग सम्बन्धी विवरण,
- (ङ) वन पैदावारको विवरण,
- (च) वन जङ्गलका विकास तथा संरक्षण सम्बन्धी कार्यक्रम र उपाय,
- (छ) वन पैदावारको संकलन, उपयोग तथा बिक्री सम्बन्धी वार्षिक विवरण,
- (ज) स्थानीय जनतालाई आवश्यक पर्ने वन पैदावार,
- (झ) कार्य योजना अवधिभर वन पैदावारबाट प्राप्त हुने वार्षिक राजश्वको अनुमान,

- (ज) कार्य योजना लागू गर्नको लागि आवश्यक पर्ने जनशक्ति तथा खर्चको विवरण,
- (ट) भू-संरक्षण, पर्यटन विकास, वातावरण र ऐतिहासिक सम्पदाको संरक्षण सम्बन्धी कार्यक्रम,
- (ठ) वन व्यवस्थापनको लागि उपयुक्त अन्य विवरणहरू ।

(२) यो नियम प्रारम्भ हुनु भन्दा अघि स्वीकृत भएका कार्य योजना यसै नियमावली बमोजिम तयार गरेको मानिनेछ ।

४. **कार्यान्वयन तथा मूल्याङ्कन:** निर्देशकले आफ्नो क्षेत्रभित्र पर्ने सरकारद्वारा व्यवस्थित वनको कार्य योजनाको कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरी मन्त्रालयमा प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्नेछ र सो प्रतिवेदनको एकप्रति जानकारीको लागि विभागमा पठाउनु पर्नेछ ।

५. **कार्य योजनामा संशोधन:** (१) जिल्ला वन अधिकृतले कार्य योजनामा कुनै संशोधन गर्नुपर्ने देखेमा आफ्नो राय सहितको प्रतिवेदन विभागमा पठाउन सक्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम प्राप्त प्रतिवेदनबाट कार्य योजनामा संशोधन गर्नु उपयुक्त हुने देखिएमा विभागले आफ्नो राय सहितको प्रतिवेदन मन्त्रालयमा पठाउनु पर्नेछ ।

६. **सङ्कलन तथा बिक्री वितरण गर्न नपाईने:** (१) कार्य योजनामा वर्ष भरिमा सङ्कलन तथा बिक्री वितरण गर्न तोकिएको परिमाणभन्दा बढी हुने गरी वन पैदावार सङ्कलन तथा बिक्री वितरण गर्न पाईने छैन ।

(२) उपनियम (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि बाढी, पैहो, हिमपात, आगजनी आदि जस्ता दैवी प्रकोपको कारणले गर्दा वन पैदावारको क्षति वन हुन गई वन पैदावार सङ्कलन वा नासिने अवस्था आई परेमा सो वन पैदावारलाई वन क्षेत्रबाट सङ्कलन गर्न र बिक्री वितरण गर्न कार्य योजनाले तोकेको वार्षिक परिमाणको हदले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

७. **इजाजतपत्र लिनु पर्ने र टाँचा लगाउनु पर्ने:** (१) यस नियमावली बमोजिम अधिकार प्राप्त अधिकारीबाट इजाजतपत्र नलिई कसैले कुनै किसिमको वन पैदावार उपलब्ध गर्न, सङ्कलन

गर्न, हटाउनु, बिक्री वितरण गर्न, निकासी गर्न वा ओसारपसार गर्न हुँदैन र उपरोक्त उद्देश्यले वन क्षेत्रभित्र प्रवेश गर्न समेत हुँदैन ।

(२) ऐनको दफा २२ को उपदफा (२) बमोजिम इजाजतपत्र प्राप्त गरेको कुनै व्यक्ति वा निकायले वनमा कुनै काठ वा दाउरा काट्दा टुक्याउँदा, वा त्यसको निकासी गर्दा इजाजतपत्रमा उल्लेख भएको तथा नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको शर्तहरू अनिवार्य रूपले पालना गर्नु पर्नेछ ।

(३) वनको काठ वा दाउरा काट्दा, टुक्याउँदा, उपभोग गर्दा, हटाउँदा, बिक्री वितरण गर्दा, ओसारपसार गर्दा वा निकासी गर्दा विभागले तोकिदिएको टाँचा लगाउनु पर्नेछ ।

(४) काठ दाउरा वाहेकका अन्य वन पैदावार काट्दा, टुक्याउँदा, उपभोग गर्दा, हटाउँदा, बिक्री वितरण गर्दा, ओसारपसार गर्दा वा निकासी गर्दा नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको कार्यविधिको अधिनमा रही गर्नु पर्नेछ ।

८. **वन पैदावार प्राप्त गर्न निवेदन दिनु पर्ने:** (१) वन पैदावार प्राप्त गर्न चाहने कुनै व्यक्ति, जिल्ला वन पैदावार आपूर्ति समिति वा निकायले देहायका कुराहरू खुलाई अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष रितपूर्वकको निवेदन दिनु पर्नेछ :-

- (क) वन पैदावारको नाम,
- (ख) वन पैदावार प्राप्त गर्न चाहेको क्षेत्रको नाम,
- (ग) वन पैदावारको किसिम र परिमाण,
- (घ) वन पैदावार लिन चाहेको प्रयोजन, र
- (ङ) वन पैदावार प्रयोग गरिने ठाँउ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम निवेदन पर्न आएमा अधिकार प्राप्त अधिकारीले आवश्यक जाँचबुझ गरी कार्य योजना अनुसार बिक्री वितरण गर्न तोकिएको परिमाण समेतलाई विचार गरी अनुसूची-१ बमोजिमको ढाँचामा इजाजतपत्र दिन सक्नेछ ।

(३) अधिकार प्राप्त अधिकारीले, निवेदन दिने व्यक्ति, जिल्ला वन पैदावार आपूर्ति समिति वा निकायबाट यस नियमावली बमोजिम लाग्ने वन पैदावारको मूल्य, शुल्क वा दस्तुर अग्रीम रूपमा बुझेर मात्र इजाजतपत्र दिनु पर्नेछ ।

९. काठ दाउराको बिक्री वितरण सम्बन्धी व्यवस्था: ^①(१) नेपाल सरकारले सर्वसाधारण जनताको हितलाई ध्यानमा राखी उपनियम (२) बमोजिम काठ, दाउरा बिक्री वितरण गर्न नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी सोही सूचनामा तोकिएको जिल्लामा देहाय बमोजिमका अध्यक्ष तथा सदस्य रहेको एक जिल्ला वन पैदावार आपूर्ति समिति गठन गर्न सक्नेछ :-

(क)	जिल्ला वन अधिकृत	-अध्यक्ष
(ख)	सहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारी	-सदस्य
(ग)	कोष तथा लेखा नियन्त्रक	-सदस्य
(घ)	जिल्ला विकास समितिले तोकेको सो समितिको एकजना सदस्य	-सदस्य
(ङ)	समाज सेवी तथा लब्ध प्रतिष्ठित व्यक्तिहरु मध्येबाट मन्त्रालयबाट मनोनित दुई जना	-सदस्य
(च)	सहायक वन अधिकृत	-सदस्य सचिव

⁺(१क) उपनियम (१) को खण्ड (ङ) बमोजिम मनोनित सदस्यको पदावधि दुई वर्षको हुनेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको समिति गठन भएका जिल्लाहरुमा सो समितिले अधिकार प्राप्त अधिकारीबाट नियम ८ बमोजिम इजाजतपत्र लिई देहायको प्रयोजनको लागि काठ दाउराको बिक्री वितरणको व्यवस्था गर्नेछ :-

(क)	ग्रामीण जनताको घरकाजको लागि,
(ख)	जन सहभागिताद्वारा गरिने साना लागतको विकास निर्माण कार्यको लागि,
(ग)	दैवी प्रकोप उद्धार तथा कृषि औजारको लागि ।

① पहिलो संशोधनद्वारा संशोधन ।
+ पहिलो संशोधनद्वारा थप ।

(३) उपनियम (१) बमोजिम गठित समितिले यस नियमावलीमा उल्लेखित कुराहरुका अतिरिक्त नेपाल सरकारले समय समयमा दिएका निर्देशनहरुको पालना गर्नु पर्नेछ ।

(४) कार्य योजना बमोजिम बिक्री वितरण गर्न तोकिएको परिमाणको अधिनमा रही अधिकार प्राप्त अधिकारीले उपनियम (१) बमोजिमको समिति गठन भएका जिल्लाहरुमा त्यस्तो समितिलाई बिक्री वितरणको लागि एकमुष्ट वा लट- लट गरी काठ दाउरा उपलब्ध गराउन सक्नेछ र त्यसरी उपलब्ध भएको काठ दाउरा समितिले नियम ८ बमोजिमको इजाजतपत्र लिई टाँचा लगाई आफ्नै खर्चमा कटान, चिरान र ढुवानी गर्नु पर्नेछ ।

(५) कार्य योजना बमोजिम काठ दाउरा प्राप्त नहुने जिल्लाको हकमा नेपाल सरकारले अन्य काठ दाउरा उपलब्ध हुन सक्ने जिल्लाबाट काठ दाउरा उपलब्ध गराई बिक्री वितरणको व्यवस्था मिलाउन सक्नेछ ।

(६) उपनियम (२) को प्रयोजनका लागि बिक्री वितरण गरिएको काठ दाउरा अन्य प्रयोजनको लागि प्रयोग गर्न तथा जिल्ला बाहिर ओसार-पसार गर्न पाईने छैन ।

(७) अधिकार प्राप्त अधिकारीले बिक्री वितरण गरिसकेको काठ दाउरा समयमै उठाई नलगेको वा बिक्री वितरण गरी बाँकी रहेका दाउरा काठ अधिकार प्राप्त अधिकारीले अनुसूची-२ मा तोकिएको मूल्यमा नघटाई प्रचलित बजार मूल्य समेतलाई आधार मानी बोलकबोल प्रथाद्वारा बिक्री वितरण गर्न सक्नेछ ।

(८) काठ दाउरा बिक्री वितरण परिमाण तथा कार्यविधि कार्य योजनाले तोकिएका बमोजिम हुनेछ ।

तर कार्य योजना तयार नभएको अवस्थामा नेपाल सरकारले निर्धारण गरी तोकिएका बमोजिम हुनेछ ।

(९) अधिकार प्राप्त अधिकारीले काठ दाउराको बिक्री वितरण गर्दा अनुसूची-२ बमोजिमको मूल्य लिई बिक्री वितरण गर्नु पर्नेछ ।

तर जिल्ला जिल्ला वन पैदावार आपूर्ति समितिलाई अधिकार प्राप्त अधिकारीले काठ दाउरा उपलब्ध गराउँदा समितिले काठ दाउरा बिक्री वितरण गरिसकेपछि मात्र मूल्य बुझाउने गरी उपलब्ध गराउन यस नियमले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

३१०. खयर काठ (जरा समेत) को बिक्री: नियम ९ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि अधिकारप्राप्त अधिकारीले खयरको जरा बिक्री गर्दा तौलको आधारमा र खयर काठ (गोलिया) बिक्री गर्दा घन फिटको आधारमा अनुसूची-२ मा तोकिएको मूल्यमा नघटाई प्रचलित बजार मूल्यलाई समेत आधार मानी बोल कबोल प्रक्रियाद्वारा बिक्री गर्नु पर्नेछ ।

११. जडिबुटीको संङ्कलन तथा बिक्री वितरण: (१) कुनै वन क्षेत्रबाट अनुसूची-३ मा उल्लेखित जडिबुटीहरु संङ्कलन गर्न चाहने जडिबुटीको किसिम, संङ्कलन क्षेत्र, परिमाण र संङ्कलन गर्ने उद्देश्य समेत खोली अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम पर्न आएको निवेदन उपर जाचंबुझ गर्दा माग बमोजिमको जडिबुटी संङ्कलन गर्न प्रतिबन्ध लागेको नदेखिएमा अनुसूची-४ बमोजिमको ढाँचामा अधिकार प्राप्त अधिकारीले जडिबुटी संङ्कलन गर्ने इजाजतपत्र दिन सक्नेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम प्राप्त जडिबुटी संङ्कलन गर्ने इजाजतपत्र बमोजिम संङ्कलन गरिएको जडिबुटी त्यस्ता इजाजतपत्रसगँ भिडाई तथा संङ्कलन गरेको परिमाण जाँची अधिकार प्राप्त अधिकारीले अनुसूची-३ बमोजिमको दस्तुर लिई अनुसूची-५ बमोजिमको ढाँचामा छोडपूजी दिनु पर्नेछ ।

(४) उपनियम (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि नेपाल सरकारले तोकेको जातको जडिबुटीको संङ्कलन तथा बिक्री वितरण बोलकबोल प्रथाद्वारा सबैभन्दा बढी दस्तुर कबोल गर्ने व्यक्तिलाई दिन सक्नेछ ।

(५) अनुसूची-५ मा नपरेका र पहिचान हुन नसकेका जडिबुटीका पहिचान र बिक्री वितरणको लागी अधिकार प्राप्त अधिकारीले नेपाल सरकारमा पेश गरी नेपाल सरकारबाट निकास भए बमोजिम गर्नु पर्नेछ ।

१२. संङ्कलन तथा बिक्री वितरणमा प्रतिबन्ध लगाउन सक्ने: नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी कुनै खास किसिमको वन पैदावारको संङ्कलन, उपयोग, बिक्री वितरण तथा ओसार-पसार गर्न प्रतिबन्ध लगाउन सक्नेछ ।

३ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

१३. वन पैदावारको निकासी सम्बन्धी व्यवस्था: (१) कुनै व्यक्तिले यस नियमावली बमोजिम संझलन गरेको वा प्राप्त गरेको वन पैदावारमध्ये उपनियम (२) बमोजिम विदेश निकासीमा प्रतिबन्ध लगाएको वन पैदावार बाहेक अन्य वन पैदावार विदेश निकासी गर्न निवेदन दिएमा अधिकार प्राप्त अधिकारीले विदेश निकासी गर्ने अनुमतिका लागि सम्बन्धित भन्सार कार्यालयलाई सिफारिस गर्न सक्नेछ ।

(२) नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी कुनै खास किसिमको वन पैदावारको विदेश निकासीमा प्रतिबन्ध लगाउन सक्नेछ ।

(३) कुनै व्यक्ति, संघ संस्था वा उद्योगले संझलन, उपयोग, बिक्री वितरण, ओसार-पसार तथा निकासीमा प्रतिबन्ध लगाएदेखि बाहेक अन्य वन पैदावार भन्सारको प्रज्ञापनपत्र र सम्बन्धित मुलुकको आधिकारिक प्रमाण सहित विदेशबाट आयात गरी बिक्री वितरण गर्न वा पुनः विदेश निकासी गर्नको निमित्त निवेदन दिएमा अधिकार प्राप्त अधिकारीले त्यस्तो वन पैदावार आयात गरी बिक्री वितरण गर्न वा पुनः विदेश निकासी गर्नको लागि अनुमति दिन सक्नेछ ।

१४. अन्य वन पैदावारको बिक्री वितरण: (१) काठ, दाउरा, खयर र जडिबुटी बाहेक अनुसूची-६ मा उल्लेखित वन पैदावार प्रयोग गर्न चाहनेले अधिकार प्राप्त अधिकारीले समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम काठ, दाउरा, खयर र जडिबुटी बाहेक अन्य वन पैदावार लिन निवेदन परेमा अधिकार प्राप्त अधिकारीले अनुसूची-६ बमोजिमको दस्तुर लिई त्यस्तो वन पैदावार बिक्री वितरण गर्न सक्नेछ ।

(३) उपनियम (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि नेपाल सरकारले काठ, दाउरा, खयर र जडिबुटी बाहेकका अन्य वन पैदावार बिक्री वितरण बोलकबोल प्रथाद्वारा गरी सवैभन्दा बढी दस्तुर कबोल गर्ने व्यक्तिलाई दिन सक्नेछ ।

१५. धार्मिक कार्यको निमित्त विना मूल्य काठ दाउरा दिन सकिने: यस नियमावलीमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि कार्य योजनाले तोकेको वार्षिक परिमाणको अधिनमा रही निर्णय कार्य बाहेक परम्परादेखि चलिआएको धार्मिक कामको निमित्त काठ दाउरा माग भएमा

नेपाल सरकारले निर्धारण गरिदिए बमोजिमको काठ दाउरा अधिकार प्राप्त अधिकारीले विना मूल्य वितरण गर्न सक्नेछ ।

③१६. **काठ दाउरा सङ्कलन गर्ने तथा निकाल्ने म्याद:** (१) नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेका जिल्लाहरूको वन क्षेत्रमा कार्तिक देखि जेष्ठ मसान्तसम्म र अन्य जिल्लाहरूको वन क्षेत्रमा जिल्ला वन अधिकृतले जिल्ला विकास समितिसँग रापमर्श गरी बढीमा आठ महिनासम्मको लागि काठ दाउरा सङ्कलन गरी वन क्षेत्रबाट बाहिर निकाल्ने म्याद निर्धारण गर्नेछ र त्यसरी निर्धारित म्यादभित्र काठ दाउरा सङ्कलन गरी वन क्षेत्रबाट बाहिर निकाली सक्नु पर्नेछ ।

तर दैवी प्रकोपमा परेका व्यक्तिहरूलाई जुनसुकै समयमा काठको बिक्री वितरण गर्नको लागि वन क्षेत्रबाट काठ सङ्कलन गरी बाहिर निकाल्न यस नियमले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

(२) उपनियम (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सोही उपनियममा तोकिएको अवधिभित्र वन क्षेत्रबाट काठ दाउरा सङ्कलन गरी निकाल्न नसक्ने उचित र पर्याप्त कारण परेमा जिल्ला वन अधिकृतले बढीमा दुई महिनाको लागि काठ दाउरा बाहिर निकाल्ने म्याद थप गर्न सक्नेछ ।

१७. **रुखको छपान गर्ने काठ दाउरा नाप्ने र आयतन निकाल्ने तरिका:** (१) रुख छपान गर्दा नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको बिक्री शर्तनामाको अधिनमा रही गर्नु पर्नेछ ।

(२) रुख तथा काठको आयतन निकाल्ने तरिका अनुसूची-७ बमोजिम हुनेछ ।

१८. **बिगो कायम गर्ने:** (१) वन जङ्गल नोक्सान भई ठूटासम्म भएको तर काठ फेला नपरी बिगो कायम गर्नु पर्दा अनुसूची-७ बमोजिम ठूटाबाट आयतन निकाली अनुसूची-२ बमोजिमको मूल्यले गुणन गरी बिगो कायम गरिनेछ ।

(२) ठूटा फेला नपरी काठ मात्र फेला परेमा रुखको ३ गिडालाई एक रुख मानि सबैभन्दा मोटो काठको मोटो छेउलाई ठूटाको आधार मानी आयतन निकाली अनुसूची-२ बमोजिमको मूल्यले गुणन गरी बिगो कायम गरिनेछ ।

---

③ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

(३) केही काठ फेला परेको र ठूटा मौजूद भएको अवस्थामा ठूटालाई नै आधार मानी आयतन निकाली अनुसूची-२ बमोजिमको मूल्यले गुणन गरी बिगो कायम गरिनेछ ।

१९. **चरिचराउको निमित्त इजाजतपत्र:** कार्य योजनामा नपरेको वा अधिकार प्राप्त अधिकारीले निषेध गरेको क्षेत्रबाहेकका अन्य क्षेत्रमा अनुसूची-८ मा तोकिए बमोजिमको दस्तुर लिई अधिकार प्राप्त अधिकारीले कुनै व्यक्तिलाई जनावर चरिचराउन अनुसूची-९ बमोजिमको इजाजतपत्र दिन सक्नेछ ।

२०. **वन क्षेत्र उपलब्ध गराउन सकिने:** कार्य योजनाले निर्दिष्ट गरेको तथा वन विकास कार्य गर्नको लागि नेपाल सरकारले राष्ट्रिय वा अन्तर्राष्ट्रिय सरकारी वा गैरसरकारी संस्थालाई तोकिएको शर्तमा तोकिएको क्षेत्र र अवधिको लागि बोलकबोल प्रथाद्वारा वन क्षेत्र उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम उपलब्ध गराइएको वन क्षेत्रमा रहेका वन पैदावारको उपयोग यस परिच्छेदमा उल्लेख भए बमोजिम नै हुनेछ ।

२१. **काठको ओसार पसार:** (१) राष्ट्रिय वन क्षेत्रभित्र संझलन गरिएको गोलिया काठलाई घाटगद्दीबाट टाँचा लगाई अधिकार प्राप्त अधिकारीले ओसार पसार गर्न छोडपूर्जी दिनेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम छोडपूर्जी भएको गोलिया काठ चिरान गरेपछि, समिल तथा फर्निचर उद्योगले आफ्नो उत्पादन भनी जिल्ला वन कार्यालयमा दर्ता गराईए बमोजिमको ढाँचा प्रयोग गरी ओसार पसार गर्नु पर्नेछ । यसरी ओसार पसार गर्दा सोको अग्रिम जानकारी जिल्ला वन कार्यालयमा दिई बाटोमा पर्ने जाँच चौकीहरुबाट दरपिठ गराई लैजानु पर्नेछ ।

(३) अधिकार प्राप्त अधिकारीले शङ्का लागेमा जुनसुकै समयमा समिल तथा फर्निचर उद्योगको जाँचबुझ गर्न सक्नेछ ।

२२. **वन विकास सम्बन्धी व्यवस्था:** कार्य योजनाले निर्दिष्ट गरे बमोजिम वा नेपाल सरकारद्वारा स्वीकृत विकास कार्यहरु (नर्सरी निर्माण, विरुवा उत्पादन, वृक्षरोपण, गोडमेल, थिनिङ्ग, पुनिङ्ग, हारभेष्टिङ्ग, फेलिङ्ग इत्यादि) शुरु गर्दा कम्तिमा राजपत्र अंकित प्रथम श्रेणीको वन सहायक कर्मचारीले विभागले दिएको निर्देशनको अधिनमा रही लगत इष्टिमेट बनाई अधिकार प्राप्त अधिकारीको स्वीकृति लिई गर्नु पर्नेछ ।

(२) स्वीकृत कार्यक्रममा परेका वन विकास तथा संरक्षण, वन कार्यालयको निर्माण तथा मर्मत सम्भार कार्यको लागि आवश्यक पर्ने काठ दाउरा जिल्ला वन कार्यालयले लगत राखी उपभोग गर्न सक्नेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिमका कार्यहरु मध्ये भवन, घर, छाप्रो, वन पथ, पुल निर्माण मर्मत आदि कार्य गर्दा राजपत्र अनंकित प्रथम श्रेणीको वन सहायकले दुई लाख रुपैयाँसम्म, सहायक वन अधिकृतले दशलाख रुपैयाँसम्म, जिल्ला वन अधिकृतले सो भन्दा माथिको लगत इष्टिमेट गरी एक तह माथिको पदाधिकारीबाट स्वीकृत गराई कार्य संचालन गर्न सक्नेछ ।

(४) विकास कार्यको जाँचपास गर्ने अधिकार प्राप्त अधिकारीले तोकिएको अधिकृतको हुनेछ ।

तर जाँचपास गर्ने अधिकार कार्य सम्पन्न गर्ने कर्मचारी भन्दा एक तह माथिको प्राविधिक कर्मचारीलाई हुनेछ ।

२३. क्षेत्र तोक्न सक्ने: अधिकार प्राप्त अधिकारीले राष्ट्रिय वनको कुनै क्षेत्रलाई बीउ उत्पादन, अनुसन्धान वा तालीम संचालन क्षेत्रको रूपमा तोक्न सक्नेछ ।

परिच्छेद-३

संरक्षित वन

२४. संरक्षित वनको कार्य योजना: संरक्षित वनमा गरिने वन सम्बन्धी कार्यहरुको व्यवस्थापनको लागि विभागले देहाय बमोजिमका कुराहरु समावेश गरी कार्य योजना तयार गर्नु पर्नेछ :-

- (क) वन क्षेत्रको चार किल्ला र क्षेत्रफल,
- (ख) वन संरक्षणका लागी अपनाइने तरिकाहरु,
- (ग) वन पैदावारको उपयोग सम्बन्धी व्यवस्थाहरु,
- (घ) वन व्यवस्थापन सम्बन्धी तरिकाहरु ।

२५. अनुमतिपत्र दिने: (१) अधिकार प्राप्त अधिकारीले संरक्षित वनबाट स्वीकृत कार्य योजनाले निर्दिष्ट गरेको तरिका र परिमाणमा वन पैदावार निकाल्ने अनुमति दिन सक्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम दिइने अनुमतिपत्रको ढाँचा अनुसूची-१० बमोजिम र वन पैदावारको दस्तुर अनुसूची-२, अनुसूची-३ र अनुसूची-६ बमोजिम हुनेछ।

परिच्छेद-४

सामुदायिक वन

२६. सामुदायिक वनको निर्धारण: (१) जिल्ला वन अधिकृतले राष्ट्रिय वनको कुनै भाग उपभोक्ता समूहलाई सामुदायिक वनको रूपमा सुम्पदा गाँउ वस्तीबाट जङ्गलको दूरीका साथै वन व्यवस्थापन गर्ने स्थानीय उपभोक्ताहरूको चाहना र व्यवस्थापन क्षमता समेतलाई ध्यान दिनु पर्नेछ।

(२) राष्ट्रिय वन क्षेत्रभन्दा बाहिरको सार्वजनिक जग्गामा स्थानिय उपभोक्ताहरूले वा अरु कसैले रुख विरुवा लगाई रुख विरुवाको संरक्षण गरेको रहेछ भने वा स्थानिय उपभोक्ताहरूले उपभोक्ता समूह गठन गरी त्यस्तो जग्गामा स्वामित्व भएको संस्थाको स्वीकृति लिई सोहि संस्थामा जग्गाको स्वामित्व रहने गरी रुख विरुवा लगाउन चाहेमा जिल्ला वन अधिकृतले सो वन क्षेत्रलाई सामुदायिक वनको रूपमा मान्यता दिन सक्नेछ।

२७. उपभोक्ता समूहको गठन र दर्ता: (१) सामुदायिक वनको रूपमा वन व्यवस्थापन गर्न चाहने उपभोक्ताहरूले सम्बन्धित इलाका वन कार्यालय माफत वा सोभै जिल्ला वन अधिकृत समक्ष लिखित रूपमा निवेदन दिनु पर्नेछ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको निवेदन प्राप्त भएमा जिल्ला वन अधिकृतले यथाशक्य चाँडो प्राविधिक एवं अन्य सहयोग उपलब्ध गराउन प्राविधिक कर्मचारीलाई सम्बन्धित क्षेत्रमा खटाउनु पर्नेछ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम खटिएका कर्मचारीले स्थानीय निकाय समेतको सहयोग लिई उपभोक्ता समूह गठन गर्न र त्यसको विधान तयार गर्न उपभोक्ता समूहलाई सहयोग गर्नु पर्नेछ। उपभोक्ता समूहको विधानमा अन्य कुराहरूको अतिरिक्त अनुसूची-११ मा उल्लेखित कुराहरूको सम्बन्धमा व्यवस्था गरिएको हुनु पर्नेछ।

(४) उपनियम (३) बमोजिमको विधान तयार गर्दा र विधान अनुसारको उपभोक्ता समूह गठन गर्दा वडा, गाँउ, नगर तथा जिल्लाको सिमानाले असर नपार्ने गरी सर्वसम्मतिको आधारमा गर्नु पर्नेछ ।

(५) उपनियम (३) बमोजिम पहिचान भएका उपभोक्ताहरूले उपनियम (४) बमोजिम तयार भएको विधानमा उल्लेख भए अनुरूप सम्पूर्ण उपभोक्ताहरू रहने गरी एक उपभोक्ता समूह गठन गरी उपभोक्ता समूहको विधान सहित अनुसूची-१२ बमोजिमको ढाँचामा सम्बन्धित इलाका वन कार्यालय मार्फत वा सोभै जिल्ला वन कार्यालयमा उपभोक्ता समूह दर्ता गराउन दरखास्त दिनु पर्नेछ ।

(६) उपनियम (५) बमोजिमको दरखास्त दिने उपभोक्ता समूह त्यसको विधान अनुरूप गठन भएको देखिन आएमा जिल्ला वन अधिकृतले त्यस्तो उपभोक्ता समूहलाई दर्ता गरी ऐन, यस नियमावली तथा नेपाल सरकारले तोकिएको शर्तहरू पालन गर्न कबुलियत गराई अनुसूची-१३ बमोजिमको ढाँचामा प्रमाणपत्र दिनु पर्नेछ ।

२८. सामुदायिक वनको कार्य योजना: (१) उपभोक्ता समूहले देहायका कुराहरू समावेश गरी सामुदायिक वनको कार्य योजना तयार गर्नु पर्नेछ:

- (क) वनको विवरण-नाम, सिमाना, क्षेत्रफल, वनको अवस्था र वनको किसिम,
- (ख) वनको नक्सा,
- (ग) ब्लक विभाजन र यसको विवरण- नाम, सिमाना, क्षेत्रफल, मोडहा, भीरालोपन, माटो, वनको किसिम, मुख्य जात, उपयोगी जात, उमेर तथा प्राकृतिक पुनरुत्पादनको स्थिति,
- (घ) वन व्यवस्थापनको उद्देश्य,
- (ङ) वन संरक्षणको तरिका,
- (च) वन सम्बर्द्धनका कार्यहरू-थिनिङ्ग, पुनिङ्ग, क्लिनिङ्ग, र अन्य वन सम्बर्द्धनका कार्यहरू,
- (छ) नर्सरी, वृक्षरोपण, आयमूलक कार्यक्रम र समय तालिका,

- (ज) जडिबुटी खेतीको लागि सम्भाव्य क्षेत्रको विवरण, जडिबुटीका जाति प्रजाति, खेतीको कार्यक्रम र समय तालिका,
- (झ) वन पैदावारको विक्री वितरण र अन्य स्रोतबाट प्राप्त हुने आम्दानीको उपयोग सम्बन्धी व्यवस्था,
- (ञ) ऐनको दफा २९ बमोजिम उपभोक्ताहरूलाई हुन सक्ने सजाय सम्बन्धी व्यवस्था,
- (ट) वन्य जन्तुको संरक्षण सम्बन्धी प्रावधान,
- (ठ) विभागले तोकेको अन्य विषयहरू ।

(२) उपभोक्ता समूहले सामुदायिक वनमा मुख्य वन पैदावारको घनत्व (Crown Cover) र उत्पादनमा ह्रास नआउने गरी अन्न बाली बाहेकका लामो अवधिसम्म एउटै बोटले उत्पादन दिने खालका नगदे बाली लगाउन चाहेमा सो सम्बन्धी विवरण कार्य योजनामा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

(३) जिल्ला वन अधिकृतले यस नियम बमोजिम कार्य योजना तयार गर्न सम्बन्धित उपभोक्ता समूहलाई आवश्यक प्राविधिक एवं अन्य सहयोग उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

२९. सामुदायिक वन सुम्पने प्रकृया: (१) राष्ट्रिय वनको कुनै भागलाई उपभोक्ता समूहले सामुदायिक वनको रूपमा लिन चाहेमा अनुसूची-१४ बमोजिमको ढाँचामा जिल्ला वन अधिकृत समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम पर्न आएको निवेदन र उपभोक्ता समूहले स्वीकृतिको लागि पेश गरेको कार्य योजना उपर जिल्ला वन अधिकृतले आवश्यक जाँचबुझ गरी कार्य योजनामा थपघट गर्नुपर्ने भएमा उपभोक्ता समूहको सहमति लिई थपघट गरी स्वीकृत गरिएको कार्य योजना बमोजिमको वन क्षेत्र सामुदायिक वनको रूपमा उपभोक्ता समूहलाई नेपाल सरकारले तोकेको शर्तहरू पालन गर्ने कबुलियत गराई सामुदायिक वनको रूपमा सुम्पनेछ । त्यसरी सामुदायिक वन सुम्पदा अनुसूची-१५ बमोजिमको प्रमाणपत्र पनि सम्बन्धित उपभोक्ता समूहलाई हस्तान्तरण गरिनेछ ।

(३) वन क्षेत्र सामुदायिक वनको रूपमा सुम्पदा गाँउ, नगर तथा जिल्लाको सिमानाले असर पर्ने छैन ।

(४) सामुदायिक वनको रूपमा सुम्पने वन क्षेत्र दुई वा सो भन्दा बढी जिल्लाभिन्न पर्ने भएमा जुन जिल्लाका जिल्ला वन अधिकृत समक्ष निवेदन परेको हो निजले अन्य जिल्लाका जिल्ला वन अधिकृतको सहमति लिई सामुदायिक वन सुम्पन सक्नेछ ।

(५) उपनियम (२) र (४) बमोजिम सुम्पिएको सामुदायिक वनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन सम्बन्धित जिल्लाका जिल्ला वन अधिकृतले गर्नु पर्नेछ ।

३०. **सामुदायिक वनको लगत राख्ने:** जिल्ला वन अधिकृतले नियम २९ बमोजिम उपभोक्ता समूहलाई सामुदायिक वन सुम्पिएपछि सोको लगत आफ्नो कार्यालयमा राखी त्यसको एक एक प्रति विभाग तथा सम्बन्धित क्षेत्रीय वन कार्यालयमा पठाउनु पर्नेछ ।

३१. **सामुदायिक वनमा गर्न नहुने काम:** (१) उपभोक्ता समूहले सामुदायिक वनमा कार्य योजनाले निषेध गरेका कार्यको अतिरिक्त देहायको कुनै कार्य समेत गर्नु गराउनु हुदैन :-

- (क) वन मास्न, सामुदायिक वनले चर्चेको जग्गा धितो बन्धकी राख्न वा अरु कुनै किसिमले हस्तान्तरण गर्न,
- (ख) खोरिया फडानी गर्न,
- (ग) घर छाप्रो बनाउन,
- (घ) भू-क्षय हुने कुनै काम गर्न,
- (ङ) प्रचलित कानून विपरित वन्यजन्तु पक्रन वा मार्न,
- (च) चट्टान, माटो, ढुंगा, गिट्टी, बालुवा आदि निकाल्न वा ओसार पसार गर्न ।

(२) उपनियम (१) को खण्ड (क) र (ग) मा जुनसुकै कुराहरु लेखिएको भएतापनि जिल्ला वन अधिकृतको स्वीकृति लिई सामुदायिक वन विकासको लागि सामुदायिक वनको वन पैदावार धितो बन्धक राखी वित्तीय संस्थाबाट ऋण प्राप्त गर्न वा सुरक्षाको लागि आवश्यक पर्ने घर वा छाप्रो बनाउन सकिनेछ ।

३२. **वन पैदावारको संकलन तथा बिक्री वितरण:** (१) उपभोक्ता समूहले कार्य योजना बमोजिम प्राप्त हुने वन पैदावारको मात्र संकलन तथा बिक्री वितरण गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम काठ, दाउरा र अन्य वन पैदावार निकालेपछि उक्त वन क्षेत्रमा उपभोक्ता समूहले यथाशीघ्र वृक्षरोपण गर्ने र पुनरुत्थानको व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

(३) उपभोक्ता समूहले वन पैदावारको बिक्री दरको जानकारी सम्बन्धित जिल्ला वन कार्यालयलाई दिनु पर्नेछ ।

(४) उपभोक्ता समूहले कार्य योजना अनुसार वन पैदावारमा आधारित उद्योग संचालन गर्न सक्ने भएमा जिल्ला वन अधिकृतको सिफारिसमा सम्बन्धित निकायको स्वीकृति लिई सामुदायिक वन क्षेत्र बाहिर त्यस्तो उद्योग संचालन गर्न सक्नेछ ।

३३. वन पैदावारको रसिद र लगत: (१) उपभोक्ता समूहले कार्य योजना बमोजिम प्राप्त हुने वन पैदावार उपभोक्ता समूहमा खपत हुने भएमा सो वन पैदावारको लगत राखी अनुसूची-१६ बमोजिमको अनुमतिपत्र दिई वितरण गर्न सक्नेछ ।

(२) उपभोक्ता समूहले वन पैदावारको बिक्री वितरण गर्दा अनुसूची-१७ को ढाँचामा तीन प्रति रसिद बनाई एक प्रति खरिद गर्ने व्यक्तिलाई र एक प्रति सम्बन्धित इलाका वन कार्यालयलाई दिई र एक प्रति आफैँले राख्नु पर्नेछ ।

(३) उपभोक्ता समूहले सामुदायिक वनबाट बिक्री वितरण भएको वन पैदावारको लगत तथा आम्दानी खर्चको हिसाब दुरुस्त राख्नु पर्नेछ ।

३४. टाँचा दर्ता गर्नु पर्ने: (१) उपभोक्ता समूहले सामुदायिक वनको काठ ओसार पसारको लागि फलामे टाँचा बनाई जिल्ला वन कार्यालयमा टाँचा दर्ता गराई पाँउ भनी निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम पर्न आएको निवेदन उपर टाँचाको नाम दोहोरो नपर्ने गरी जिल्ला वन अधिकृतले टाँचा निःशुल्क दर्ता गरि दिनु पर्नेछ ।

३५. वन पैदावारको ओसार पसार: (१) उपभोक्ता समूहले बिक्री गरेको काठ उपभोक्ता समूहको क्षेत्रभन्दा बाहिर ओसार पसार गर्दा उपभोक्ता समूहले तोकेको व्यक्ति वा समितिले नियम ३४ बमोजिमको टाँचा लगाई अनुसूची-१६ बमोजिमको अनुमतिपत्र दिनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम काठ ओसार पसार गर्दा सम्बन्धित वन कार्यालयलाई अग्रिम जानकारी दिई बाटोमा पर्ने चेकपोष्टमा दरपिठ गराई लैजानु पर्नेछ ।

(३) काठ बाहेक अन्य वन पैदावारको ओसार पसार गर्दा जिल्ला वन कार्यालयलाई अग्रिम जानकारी दिई उपभोक्ता समूहले तोकेको व्यक्ति वा समितिबाट अनुमतिपत्र लिई लैजानु पर्नेछ ।

३६. उपभोक्ता समूहको कोषको संचालन: (१) उपभोक्ता समूहको कोष र खाताको संचालन उपभोक्ता समूहले तोकेको सो समूहका दुईजना पदाधिकारीको संयुक्त दस्तखतबाट संचालन हुनेछ ।

(२) उपभोक्ता समूहको आम्दानी र खर्चको वार्षिक लेखापरीक्षण उपभोक्ता समूहले तोकेको व्यक्ति वा निकायबाट हुनेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिमको लेखापरीक्षण प्रतिवेदनको एक प्रति उपभोक्ता समूहले सम्बन्धित जिल्ला वन कार्यालयमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(४) अधिकार प्राप्त अधिकारीले उपभोक्ता समूहले राखेको आम्दानी र खर्चको लेखा समय समयमा जाँचबुझ गर्न सक्नेछ ।

३७. सामुदायिक वन फिर्ता लिने: (१) उपभोक्ता समूहले कार्य योजना बमोजिम कार्य संचालन गर्न नसकेको वा वातावरणमा उल्लेखनीय प्रतिकूल असर पर्ने कुनै कार्य गरेको वा ऐन वा यस नियमावली तथा नेपाल सरकारले तोकेको शर्तहरू पालना नगरेको भन्ने जानकारी प्राप्त हुन आएमा जिल्ला वन अधिकृतले यथासक्य चाँडो कर्मचारी खटाई स्थलगत निरीक्षण गराई सोको प्रतिवेदनको आधारमा देहाय बमोजिम कारवाही गर्नु पर्नेछ :-

(क) उपभोक्ता समूहले कार्य योजना बमोजिम कार्य संचालन गर्न नसकेको वा वातावरणमा उल्लेखनीय प्रतिकूल असर पर्ने कुनै कार्य गरेको वा ऐन वा यस नियमावली तथा नेपाल सरकारले तोकेको शर्तहरू पालना नगरेको भन्ने प्रतिवेदनबाट देखिएमा उपभोक्ता समूहलाई पन्ध्र दिनको म्याद दिई स्पष्टीकरण माग गर्नु पर्नेछ ।

(ख) उपभोक्ता समूहले पेश गरेको स्पष्टीकरण सन्तोषजनक नभएमा वा स्थलगत प्रतिवेदनबाट सामुदायिक वन फिर्ता लिन उचित ठहर्‍याएमा जिल्ला वन अधिकृतले सो वन फिर्ता लिन र उक्त उपभोक्ता समूहको दर्ता खारेज गर्न सक्नेछ ।

(ग) सम्बन्धित उपभोक्ता समूहलाई सामुदायिक वन फिर्ता लिएको र उपभोक्ता समूहको दर्ता खारेज गरेको जानकारी सो भए गरेको मितिले पन्ध्र दिनभित्र दिनु पर्नेछ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम सामुदायिक वन फिर्ता लिने र दर्ता खारेज गर्ने गरी गरीएको निर्णय उपर चित्त नबुझने उपभोक्ता समूहले त्यस्तो निर्णयको सूचना पाएको पैतिस दिनभित्र सम्बन्धित निर्देशक समक्ष उजुरी दिन सक्नेछ।

(३) उपनियम (२) बमोजिमको उजुरी उपरको निर्णय उजुरी परेको मितिले नब्बे दिनभित्र निर्णय गरी सक्नु पर्नेछ।

३८. **सहयोग लिन सक्ने:** यस परिच्छेद बमोजिमको कार्यको लागि विभाग तथा उपभोक्ता समूहले राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय, सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थासँग सहयोग प्राप्त गर्न सक्नेछ।

परिच्छेद-५

कबुलियती वन

३९. **कबुलियती वन प्रदान गर्ने प्रक्रिया:** (१) कबुलियती वन लिन चाहने संगठित संस्था, उद्योग वा समुदायले ऐनमा उल्लेखित कुराहरुको अतिरिक्त देहाय बमोजिमको विवरणहरु खुलाई आर्थिक सम्भाव्यता प्रतिवेदन सहित जिल्ला वन कार्यालय मार्फत वा सोभै निर्देशक समक्ष अनुसूची-१८ बमोजिमको ढाँचामा निवेदन दिनु पर्नेछ।

- (क) कबुलियती वनको अवधि,
- (ख) वातावरणमा पर्न सक्ने असरको सामान्य लेखाजोखा,
- (ग) वन क्षेत्रभित्र रहेका वन पैदावार तथा अन्य प्राकृतिक श्रोतको विवरण,
- (घ) वन क्षेत्रभित्र रहेका बाटो, नहर, बाँध, खानी आदीको विवरण,
- (ङ) अन्य आवश्यक विवरणहरु।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको निवेदनमा माग गरेको वन क्षेत्र कबुलियती वनको रूपमा प्रदान गर्न उपयुक्त भएमा निर्देशकले सो वन क्षेत्र वरिपरी बसोबास गर्ने

उपभोक्ताहरूलाई उक्त वन क्षेत्र सामुदायिक वनको रूपमा लिन चाहने हो वा नचाहने हो सो जानकारीको लागि पैतिस दिनको म्याद दिई सम्बन्धित गाँउ विकास समिति वा नगरपालिका र अन्य सार्वजनिक स्थानमा सूचना प्रकाशन गर्न जिल्ला वन कार्यालयलाई निर्देशन दिनु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिमको सूचनाको म्यादभित्र उक्त वन क्षेत्र वरिपरी बसोबास गर्ने उपभोक्ताहरूले सो वन क्षेत्र सामुदायिक वनको रूपमा लिन चाहेमा निर्देशकले कबुलियती वनको लागि माग गरिएको निवेदनलाई मुलतवी राखी तीन महिनाभित्र उपभोक्ता समूह गठन गर्न जिल्ला वन कार्यालयलाई निर्देशन दिनु पर्नेछ ।

(४) उपनियम (२) बमोजिमका म्यादभित्र निवेदन नपरेमा वा उपनियम (३) बमोजिमको म्यादभित्र उपभोक्ता समूह गठन नभएमा कबुलियती वनको रूपमा दिन उपयुक्त देखिएमा निर्देशकले निवेदकसँग देहाय बमोजिमको थप विवरण माग गर्नु पर्नेछ :-

- (क) विस्तृत कार्य योजना,
- (ख) उक्त क्षेत्रमा रहेका रुखहरूको जात र नाप पैमाइस सहितको विवरण,
- (ग) भएका रुखहरू हटाउनु पर्ने भएमा सो को योजना,
- (घ) कबुलियती वनको अवधि समाप्त हुँदाका बखतको वनको स्थिति,
- (ङ) अन्य आवश्यक प्राविधिक कुराहरू ।

(५) उपनियम (४) बमोजिमको विस्तृत कार्य योजना तयार गर्ने सिलसिलामा निवेदकले सो वन क्षेत्रसँग सम्बन्धित तथ्याङ्कहरू माग गरेमा उपलब्ध भएसम्मका तथ्याङ्कहरू निवेदकलाई जिल्ला वन अधिकृत वा निर्देशकले विना दस्तुर उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(६) एउटै वन क्षेत्र एक भन्दा बढी संगठित संस्था, उद्योग वा समुदायबाट कबुलियती वनको रूपमा लिन निवेदन परेमा गरीबीको रेखामुनिका अधिकांश व्यक्तिहरू रहेको समुदायलाई पहिलो प्राथमिकता र वृक्षरोपण गरी वन पैदावार उत्पादन गर्ने वन पैदावारमा आधारित उद्योगलाई दोस्रो प्राथमिकता दिइनेछ ।

(७) कुनै समुदायलाई कबुलियती वन सुम्पदा कुनै प्राविधिक सहयोग आवश्यक भएमा जिल्ला वन कार्यालयले उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

△३९क. प्रस्ताव आव्हान गरी कबुलियती वन दिन सकिने: (१) नियम ३९ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि नेपाल सरकारले राष्ट्रिय वनको देहाय क्षेत्रलाई प्रस्ताव आव्हान गरी संगठित संस्था वा उद्योगलाई कबुलियती वनको रूपमा दिन सक्नेछ :-

- (क) भाडी वुट्यान क्षेत्र,
- (ख) अतिक्रमणकारीहरुबाट फिर्ता लिएको क्षेत्र,
- (ग) प्राकृतिक प्रकोपका कारण वन क्षति भई पुनः उकास भएको क्षेत्र,
- (घ) बीस प्रतिशतभन्दा कम क्राउन कभर भएको वन क्षेत्र,
- (ङ) भू-संरक्षणको हिसाबले संवेदनशील क्षेत्र ।

(२) निर्देशकले उपनियम (१) बमोजिमको वन क्षेत्रको वातावरण र जैविक विविधताको संरक्षण लगायत दिगो व्यवस्थापन गर्ने आधारहरु समेत खुलाई इच्छुक संगठित संस्था वा उद्योगलाई प्रस्ताव पेश गर्न आह्वान गरेको प्रस्तावमा सहभागी हुन चाहने इच्छुक संगठित संस्था वा उद्योगले देहायका कुराहरु खुलाई प्रस्ताव पेश गर्न सक्नेछन् :-

- (क) कबुलियती वनको अवधि,
- (ख) कबुलियती वनको रूपमा लिन चाहेको स्थान, क्षेत्रफल र चार किल्ला,
- (ग) उत्पादन गरिने वन पैदावारको किसिम र तिनको दिगो उपयोग सम्बन्धी वन विकासको कार्य योजना,
- (घ) कबुलियती वन क्षेत्रभित्र कुनै किसिमको भौतिक निर्माण (घर टहरा आदी) गरिने भए सो को विवरण,
- (ङ) नेपाल सरकारलाई बुझाउने बार्षिक दस्तुर सम्बन्धी प्रावधानहरु,

---

△ दोस्रो संशोधनद्वारा थप ।

- (च) सम्भौता अवधि समाप्त भएपछि उक्त वन क्षेत्र नेपाल सरकारलाई फिर्ता बुझाउँदाको अवस्थामा कायम रहने वनको अनुमानित स्वरूप र वन पैदावारको स्थिति विवरण,
- (छ) अन्य आवश्यक कुराहरु ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम प्राप्त प्रस्तावलाई ऐनको दफा ३२ उपदफा (२) बमोजिम प्रक्रिया पूरा गरी निर्देशकले विभागमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(४) उपनियम (३) बमोजिम निर्देशकबाट प्राप्त प्रस्तावको प्राविधिक तथा आर्थिक मूल्याङ्कन गर्न देहाय बमोजिमको मूल्याङ्कन समिति रहनेछ :-

(क)	महानिर्देशक	-संयोजक
(ख)	सम्बन्धित निर्देशक	-सदस्य
(ग)	प्रमुख लेखा नियन्त्रक, मन्त्रालय	-सदस्य
(घ)	महानिर्देशकले तोकेको वन विभागको अधिकृत	-सदस्य

(५) उपनियम (४) बमोजिमको मूल्याङ्कन समितिले आवश्यकता अनुसार कुनै विशेषज्ञलाई बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

(६) उपनियम (४) बमोजिमको मूल्याङ्कन समितिले प्रस्ताव मूल्याङ्कन गर्दा देहायको आधारमा मूल्याङ्कन गर्नु पर्नेछ :-

- (क) वातावरण तथा जैविक विविधताको संरक्षण, भू-क्षय तथा प्राकृतिक प्रकोप नियन्त्रणको माध्यमबाट वन विकास सम्बन्धी कार्यक्रम,
- (ख) नेपाल सरकारलाई प्रत्यक्ष रूपमा प्राप्त हुने दस्तुर तथा राजस्व,
- (ग) कबुलियतमा लिने वन क्षेत्रको वरपर रहने बासिन्दाहरुलाई प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रोजगारको संभावना,
- (घ) स्थानीय क्षेत्रमा औद्योगिक क्रियाकलाप वृद्धि हुने अन्य आयमूलक कार्यक्रम ।

(७) उपनियम (६) बमोजिम मूल्याङ्कन गर्दा सबैभन्दा उपयुक्त ठहर भएको प्रस्ताव पेश गर्ने प्रस्तावकलाई कबुलियत वन दिन मन्त्रालयमा सिफारिस पेश गर्नु पर्नेछ ।

(८) नेपाल सरकारले उपनियम (७) बमोजिम सिफारिस भई आएको प्रस्तावकसँग सम्झौता गरी कबुलियत वन प्रदान गर्ने निर्णय गर्नेछ ।

(९) उपनियम (८) बमोजिम सम्झौता गर्दा प्रस्तावकले देहाय बमोजिमका काम कुरा गर्न नपाउने गरी निषेध गर्नु पर्नेछ :-

- (क) वन विभागको पूर्व स्वीकृति नलिई वन क्षेत्रभित्र बग्ने नदीनाला, खोलाको स्रोत थुनछेक गर्न वा फर्काउने,
- (ख) वनस्पतिका विकासमा अवरोध पुऱ्याउने, जीवजन्तुको बासस्थानमा हानी नोक्सानी पुऱ्याउने, प्राकृतिक वा भौतिक स्वरूप विगाने वा सीमसार क्षेत्रको पर्यावरणीय स्थितिमा प्रतिकूल असर पुऱ्याउने,
- (ग) जलचर वा अन्य कुनै किसिमका जनावर पशुपन्छी वा जीवजन्तुलाई हानी नोक्सानी हुने गरि कुनै किसिमको विषादी प्रयोग गर्ने,
- (घ) ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा भिक्ने वा खानी संचालन गर्ने, वरिपरीका स्थानिय बासिन्दाको सामाजिक रीतिरिवाजमा अवरोध पुग्ने कार्य गर्ने गराउने वा बाटोघाटो खोलानालाको निर्बाध उपयोग जस्ता पारम्परिक अधिकारको उपयोगमा व्यवधान उत्पन्न गराउने ।

४०. **कबुलियत वन सुम्पने विशेष व्यवस्था:** (१) नेपाल सरकारले गरिबीको रेखामुनी रहेका समुदायहरुको निमित्त कबुलियती वन सम्बन्धी आयोजना तयार पारी सो योजनाबाट लाभ पाउने व्यक्तिहरुलाई कबुलियत वन सुम्पन सक्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम कबुलियती वन सुम्पनु भन्दा अगाडि कबुलियती वन सम्बन्धी आयोजनाले सम्बन्धित समुदायलाई कार्य योजना तयार गर्न लगाई सो कार्य योजना स्वीकृतिको लागि मन्त्रालय समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (१) बमोजिम सुम्पिएको कबुलियती वनमा रहेका वन पैदावारको उपयोग र संरक्षण कार्य योजनामा तोकिए बमोजिम नै हुनेछ ।

४१. **कबुलियती वनको पट्टा र दस्तुर:** ऐनको दफा ३२ को उपदफा (४) बमोजिम मन्त्रालयले कबुलियती वन प्रदान गर्न स्वीकृति दिएमा निर्देशकले अनुसूची-१९ बमोजिमको ढाँचामा कबुलियती वनको कबुलियतनामा तयार गरी अनुसूची-२० मा उल्लेखित वार्षिक दस्तुर लिई निवेदकलाई अनुसूची-२१ बमोजिमको पट्टा सहित कबुलियती वन प्रदान गर्नु पर्नेछ ।
४२. **कबुलियती वनको लगत:** कबुलियती वन सम्पुष्पछि त्यसको लगत क्षेत्रीय वन कार्यालयमा राखी सोको जानकारी जिल्ला वन कार्यालयलाई दिनु पर्नेछ ।
४३. **कबुलियतको म्याद थप सम्बन्धी व्यवस्था:** (१) पट्टावालाले कबुलियतमा उल्लेखित म्यादभित्र कार्य योजना अनुसार कार्य संचालन गर्न नसकेमा सोको मनासिव माफिकको कारण देखाई निवेदन दिएमा र नेपाल सरकारले मनासिव देखेमा कबुलियतको म्याद बढिमा छ महिनाको लागि थप गर्न सक्नेछ । सो म्यादभित्र पनि कार्य संचालन गर्न नसकेमा त्यस्तो कबुलियती वनको कबुलियतनामा खारेज गरिनेछ ।
- ४४। **कबुलियती वनको संरक्षण:** (१) कबुलियती वनको संरक्षणको व्यवस्था पट्टावाला आफैले गर्नु पर्नेछ ।
- (२) पट्टावालाले कबुलियती वनको संरक्षणको लागि कुनै सहयोग मागेमा जिल्ला वन अधिकृतले उपयुक्त सहयोग प्रदान गर्नुका साथै अन्य निकायलाई सहयोगका लागि सिफारिस गरिदिनु पर्नेछ ।
४५. **कबुलियती वनमा गर्न नहुने काम:** (१) कबुलियती वनमा देहायको कुनै कार्य गर्न वा गराउन हुदैन:-
- (क) कबुलियती वनले चर्चेको जग्गा बिक्री गर्न, धितो राख्न वा कुनै किसिमले हक हस्तान्तरण गर्न,
- (ख) कार्य योजनाले गर्न हुने भनी तोके बाहेकका अन्य कार्य गर्न ।
- (२) उपनियम (१) को खण्ड (क) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि कबुलियती वनको विकासको लागि आफूले लगाई हुर्काएको वन पैदावार धितो बन्धक राखी वित्तिय संस्थाबाट ऋण प्राप्त गर्न यस नियमले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

४६. **हक हस्तान्तरण वा बिक्री गर्न सकिने** : (१) यस नियमावलीमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि कबुलियतको एक तिहाई अवधिसम्म सन्तोषजनक रूपमा काम गर्ने पट्टवालाले आफ्नो अधिकार अन्य कुनै संगठित संस्था, उद्योग वा समुदायलाई हस्तान्तरण वा बिक्री गर्न सकिनेछ । यसरी आफ्नो हक हस्तान्तरण वा बिक्री गर्नु पर्दा सम्बन्धित पट्टवालाले मन्त्रालयको पूर्व स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम हक हस्तान्तरण वा बिक्रीको स्वीकृतिको लागि निवेदन पेश भएकोमा मन्त्रालयले सो वनमा पट्टवालाले लगाएको वा हुर्काएको वन पैदावार नेपाल सरकारको तर्फबाट खरिद गर्न चाहेमा सो वन पैदावारको अनुसूची-२ बमोजिमको मूल्य बराबरको रकम पट्टवालालाई बुझाई खरिद गर्न सक्नेछ ।

(३) उपनियम (१) बमोजिम हस्तान्तरण वा बिक्री गरिएको कबुलियती वन कुनै संगठित संस्था, उद्योग वा समुदायले खरिद गरेमा साविक पट्टवालाले नेपाल सरकारसँग गरेको कबुलियतनामा निज खरिदकर्तामा हस्तान्तरण भएको मानिनेछ ।

(४) उपनियम (१) बमोजिम हस्तान्तरण वा बिक्री भएको कबुलियती वनको पट्टामा निर्देशकले त्यसरी कबुलियती वन हस्तान्तरण वा बिक्री भएको व्यहोरा जनाई आफ्नो लगत अद्यावधिक बनाई राख्नु पर्नेछ ।

४७. **वन पैदावारको उत्पादन तथा उपभोग**: (१) कबुलियती वनको वन पैदावार उपभोग वा बिक्री वितरण गर्दा कार्य योजनाले निर्दिष्ट गरेको परिमाण बमोजिमको वन पैदावार मात्र उपभोग वा बिक्री वितरण गर्न सकिनेछ ।

(२) पट्टवालाले कबुलियती वनमा वृक्षरोपण गरेको वन पैदावारको जात र परिमाण खुलाई प्रत्येक वर्ष जिल्ला वन कार्यालयलाई दिनु पर्नेछ ।

(३) पट्टवालाले फलामे टाँचा बनाई जिल्ला वन कार्यालयमा टाँचा दर्ता गराई पाउँ भनी निवेदन दिनु पर्नेछ । सो निवेदन उपर टाँचाको नाम दोहोरो नपर्ने गरी जिल्ला वन अधिकृतले टाँचा दर्ता गरिदिनु पर्नेछ ।

(४) कबुलियती वनको वन पैदावार ओसार पसार गर्दा उपनियम (३) बमोजिमको टाँचा लगाई सोको अग्रिम जानकारी जिल्ला वन कार्यालयमा दिई बाटोमा पर्ने जाँच चौकीहरुबाट दरपिठ गराई लैजानु पर्नेछ ।

४८. **कबुलियती वन प्रदान गर्दाका रुखहरुको स्वामित्व:** (१) कबुलियती वन प्रदान गर्दा त्यसमा भएका रुखहरुको स्वामित्व नेपाल सरकारको हुनेछ। त्यस्ता रुखहरुको व्यवस्थापन र सुरक्षा गर्ने प्रावधान कार्य योजनामा उल्लेख गरी त्यस्ता रुखहरु पट्टावालाले जिम्मामा लिनु पर्नेछ।

(२) ऐनको दफा ३१ को खण्ड (क) र (ख) को उद्देश्यको लागि कबुलियती वन प्रदान गर्दा जंगलको प्रकृति हेरी त्यहाँ रहेका रुखहरुको मूल्याङ्कन गरी सोको बढीमा दश प्रतिशतसम्मको रकम त्यस्तो कबुलियती वनको पट्टावालाबाट धरौटी वा बैंक ग्यारेण्टी लिन सकिनेछ।

तर गरिबीको रेखामुनिको समुदायलाई कबुलियती वन प्रदान गर्दा त्यस्तो धरौटी लिईने छैन।

(३) उपनियम (१) बमोजिमका रुखहरु कटान गर्दा पट्टावालाले जिल्ला वन कार्यालयको रेखदेखमा कटान गरी प्राप्त भएको वन पैदावार कार्य योजना अनुसार पट्टावालाले लिन चाहेमा पहिले पाँच वर्षसम्मको लागि अनुसूची-२ बमोजिमको मूल्य लिई बिक्री गरिनेछ।

तर पट्टावालाले लिन नचाहेमा सरकारद्वारा व्यवस्थित वनमा भएको व्यवस्था अनुसार बिक्री वितरण गरिनेछ।

४९. **कबुलियती वनको दस्तुर:** पट्टावालाले प्रत्येक आर्थिक वर्षको आषाढ मसान्तसम्ममा अनुसूची-२० बमोजिमको वार्षिक दस्तुर जिल्ला वन कार्यालयमा बुझाउनु पर्नेछ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको म्यादभिन्न दस्तुर नबुझाउने पट्टावालालाई पौष मसान्तसम्मको लागि दशप्रतिशत, चैत मसान्तसम्मको लागि पचास प्रतिशत र अर्को आषाढ मसान्तसम्मको लागि शत प्रतिशत जरिवाना गरी दस्तुर असुल गर्नु पर्नेछ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम म्यादभिन्न दस्तुर नबुझाउने पट्टावालाको पट्टा खारेज हुनेछ।

तर पट्टावालाले बुझाउन नसकेको कारण खुलाई नेपाल सरकार समक्ष निवेदन दिएमा र नेपाल सरकारलाई मनासिव लागेमा उपनियम (२) बमोजिम जरिवाना सहित लाग्ने जम्मा दस्तुरमा शत प्रतिशत थप जरिवाना थप लिई एक वर्षसम्म पट्टा कायम राख्न सक्नेछ।

५०. **कबुलियती वनको अवधि:** (१) कबुलियती वन बढीमा चालिस बर्षसम्मको लागि सुम्पन सकिनेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम कबुलियती वनको अवधि निर्धारण गर्दा कार्य योजना बमोजिम त्यस्तो वनमा लगाईने वन पैदावारको किसिम र त्यस क्षेत्रमा संचालन गरिने कार्यक्रमलाई आधार मानी गर्नु पर्नेछ ।

(३) पट्टावालाले कार्य योजना र कबुलियतनामा बमोजिम संतोषजनक रूपले कबुलियती वन संचालन गरेको देखिएमा र पट्टावालाले चाहेमा त्यस्तो वन क्षेत्रलाई थप चालिस बर्षसम्मको लागि पुनः सुम्पन सकिनेछ ।

५१. **पट्टाको नक्कल दिन सकिने:** (१) कबुलियती वनको पट्टा हराएमा, च्यातिएमा, नष्ट भएमा वा अरु कुनै प्रकारले काम नलाग्ने भई सोको प्रतिलिपि लिन परेमा पट्टावालाले निर्देशक समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको निवेदन पर्न आएमा निर्देशकले कबुलियती वनको पट्टाको प्रतिलिपि दिनु पर्नेछ ।

५२. **मुल्याङ्कन:** (१) पट्टावालाले प्रत्येक आर्थिक बर्ष समाप्त भएको मितिले दुई महिनाभित्र कबुलियती वनको बार्षिक प्रतिवेदन निर्देशक समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

(२) निर्देशक वा निजले तोकेको अधिकृतले पट्टावाला वा निजको प्रतिनिधिको रोहवरमा कम्तिमा बर्षको एक पटक कबुलियती वनमा कार्य योजना बमोजिम कार्य गरे नगरेको अनुगमन गरी सोको प्रतिवेदन मन्त्रालय र विभाग समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (१) बमोजिमको प्रतिवेदनको व्यवहोरावाट पट्टावालाले निषेधित कार्य गरेको भन्ने देखिएमा सोको छानविन नहुन्जेल निर्देशकले कबुलियती वनको वन पैदावार उपभोग वा संकलन गर्न नपाउने गरी वा कार्य योजना बमोजिमको कुनै कार्य गर्न नपाउने गरी आदेश जारी गर्न सक्नेछ ।

५३. **पट्टा खारेज गर्न सक्ने:** (१) पट्टावालाले पट्टा बमोजिम कार्य संचालन गर्न नसकेको, वातावरणमा उल्लेखनिय प्रतिकूल प्रभाव पर्ने कुनै कार्य गरेको वा ऐन वा यस नियमावली बमोजिम पालना गर्नु पर्ने कुराहरु पालन नगरेको भनि उजुरी परेमा वा अन्य कुनै स्रोतबाट पट्टावालाले निषेधित कार्य वा कार्य योजना विपरित कार्य गरेको देखिएमा निर्देशकले प्राविधिक

कर्मचारी खटाइ पट्टावाला वा निजको प्रतिनिधिको रोहवरमा स्थलगत निरिक्षण गरी सोको प्रतिवेदन पेश गर्न लगाउनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम पेश भएको स्थलगत निरिक्षण प्रतिवेदनबाट वा नियम ५२ को उपनियम (२) बमोजिम पेश भएको मूल्याङ्कन प्रतिवेदनबाट पट्टावालाले निषेधित कार्य गरेको देखिन आएमा निर्देशकले सम्बन्धित पट्टावालाललाई बढीमा पैतिस दिनको म्याद दिई सफाई पेश गर्ने मौका दिनु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम पट्टावालाले पेश गरेको सफाई संतोषजनक नभएमा त्यस्तो सफाई पेश भएको मितिले पैतालिस दिनभित्र निर्देशकले पट्टा खारेज गरी कबुलियती वन फिर्ता लिन सक्नेछ ।

(४) उपनियम (३) बमोजिम पट्टा खारेज गरी कबुलियती वन फिर्ता लिने निर्णय भएकोमा त्यस्तो कबुलियती वनमा पट्टावालाले लगाई हुर्काएको वन पैदावारको हकमा निर्देशकले जिल्ला वन कार्यालयलाई उक्त वन पैदावारको मूल्याङ्कन गर्न लगाई अनुसूची-२ बमोजिमको रकम क्षतिपूर्ति बापत पट्टावालालाई दिनु पर्नेछ ।

(५) उपनियम (४) बमोजिम गरिएको वन पैदावारको मूल्याङ्कनमा पट्टावाला सहमत नभएमा [⇒] मध्यस्थता ऐन, २०३८ बमोजिम उक्त विवाद टुंगो लगाइनेछ ।

(६) उपनियम (४) वा (५) बमोजिम निर्धारण भएको क्षतिपूर्ति दिंदा पट्टावालाले पट्टामा उल्लेखित शर्त विपरित काम गरेको कारण भएको हानी नोक्सानीको विगो बापतको रकम कट्टा गरी बाँकी रकम मात्र पट्टावालालाई दिनु पर्नेछ ।

५४. **कार्य योजनामा संशोधन:** कबुलियती वनको कार्य योजना संशोधन गर्नु परेमा मन्त्रालयको पूर्व स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

⇒ मध्यस्थता ऐन, २०५५ द्वारा मध्यस्थता ऐन, २०३८ खारेज ।

परिच्छेद-६

धार्मिक वन

५५. **धार्मिक वनको लागि निवेदन:** (१) प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भएको धार्मिक निकाय, समूह वा समुदायले परम्परागत वा सनातनदेखि चलिआएको धार्मिक कार्यको लागि प्रयोग गरिरहेको वनको व्यवस्थापन सुनियोजित तवरले गर्न चाहेमा ऐनको दफा ३५ मा उल्लेखित विषयका अतिरिक्त देहायका विवरणहरु समेत खुलाई कार्य योजना सहित अनुसूची-२२ बमोजिमको ढाँचामा जिल्ला वन अधिकृत समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ :-

- (क) धार्मिक वनको नाम,
- (ख) धार्मिक वनको संरक्षणको लागि अपनाइने व्यवस्थापन सम्बन्धी तरिका,
- (ग) धार्मिक वनको वन पैदावार संकलन गर्ने तरिका,
- (घ) वृक्षरोपण र वनको सुधार सम्बन्धी तरिका,
- (ङ) धार्मिक वनको लागि आवश्यक पर्ने अन्य विवरणहरु ।

(२) जिल्ला वन अधिकृतले उपनियम (१) बमोजिम पर्न आएको निवेदनमा आवश्यक जाँचबुझ गरी अनुसूची-२३ बमोजिमको प्रमाणपत्र सहित सम्बन्धित धार्मिक निकाय, समूह वा समुदायलाई धार्मिक वन सुम्पन सक्नेछ ।

५६. **धार्मिक वनको लगत राख्ने:** नियम ५५ को उपनियम (२) बमोजिम सुम्पिएको धार्मिक वनको जिल्ला वन अधिकृतले लगत खडा गरी त्यसको एक एक प्रति निर्देशक र विभाग समक्ष पठाउनु पर्नेछ ।

५७. **कार्य योजनाको कार्यान्वयन:** धार्मिक वनको रूपमा सुम्पिएको वन क्षेत्रमा धार्मिक निकाय, समूह वा समुदायले कार्य योजना बमोजिमको कार्य साधारणतया तीन महीनाभित्र शुरु गरिसक्नु पर्नेछ ।

५८. **धार्मिक वनको अनुगमन:** धार्मिक वनमा कार्य योजना बमोजिम काम भए नभएको अनुगमन जिल्ला वन अधिकृत वा निजले तोकेको अधिकृत कर्मचारीले गर्नेछ ।

५९. **धार्मिक वनको वन पैदावारको उपयोग:** धार्मिक वनको वन पैदावार सम्बन्धित धार्मिक निकाय, समूह वा समुदायले धार्मिक कार्यमा मात्र उपयोग गर्न पाउनेछ ।

तर धार्मिक वन क्षेत्रभित्र रहेको काठ दाउरा बाहेकका अन्य वन पैदावार बिक्री गरी त्यसबाट प्राप्त रकम धार्मिक कार्यमा उपयोग गर्न यस नियमले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

६०. **धार्मिक वन फिर्ता लिन सक्ने:** (१) धार्मिक निकाय, समूह वा समुदायले ऐन र यस नियमावली तथा कार्य योजना वितरित कार्य गरेमा जिल्ला वन अधिकृतले धार्मिक वन फिर्ता लिन सक्नेछ ।

(२) जिल्ला वन अधिकृतले उपनियम (१) बमोजिमको धार्मिक वन फिर्ता लिने निर्णय गर्नु अघि सम्बन्धित धार्मिक निकाय, समूह वा समुदायलाई बढीमा पैतिस दिनको म्याद दिई आफ्नो सफाई पेश गर्ने मौका दिनु पर्नेछ ।

(३) जिल्ला वन अधिकृतले उपनियम (१) बमोजिमको धार्मिक वन फिर्ता लिने गरी गरेको निर्णय उपर चित्त नबुझ्ने पक्षले त्यस्तो निर्णयको सूचना पाएको मितिले पैतिस दिनभित्र निर्देशक समक्ष उजुर दिन सक्नेछ, र निर्देशकको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।

(४) यस नियम बमोजिम जिल्ला वन अधिकृतले धार्मिक वन फिर्ता लिने गरि निर्णय गरेमा सो धार्मिक वनलाई पुनः धार्मिक वनकै रूपमा जिल्ला वन अधिकृतले व्यवस्थापन गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद-७

निजी वन

६१. **निजी वन दर्ताको लागि निवेदन:** (१) निजी वन दर्ता गराउन चाहने कुनै व्यक्ति वा संस्थाले त्यस्तो निजी वन दर्ता गराउन चाहेको जग्गाको आफ्नो हक भोगको निस्सा प्रमाण संलग्न राखी अनुसूची-२४ बमोजिमको ढाँचामा सम्बन्धित जिल्ला वन कार्यालय समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम निवेदन पर्न आएमा जिल्ला वन अधिकृतले सो निवेदन उपर आवश्यक जाँचबुझ गर्दा निवेदनमा उल्लेखित जग्गा निजी हक भोगको ठहरिन आएमा

त्यस्तो जग्गामा रहेका रुखहरूको जात र संख्या खुलाई सो जग्गा निजी वनको रूपमा दर्ता गरी अनुसूची-२५ बमोजिमको ढाँचामा प्रमाणपत्र दिनु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम दर्ता भएको निजी वनको जग्गा धनीले आफ्नो हक भोगको जग्गामा नयाँ वृक्षारोपण गरेकोमा वन पैदावारको जात र संख्या खुलाई लिखित रूपमा सम्बन्धित जिल्ला वन कार्यालयलाई जानकारी दिनु पर्नेछ ।

६२. **काठको ओसार पसार:** (१) निजी वन धनीले निजी वन रहेकै ठाँउमा आफ्नो प्रयोजनको लागि निजी वनको वन पैदावार प्रयोग गर्ने भएमा सो वन पैदावारको जात र परिमाण खोली सम्बन्धित गाँउ विकास समिति वा नगरपालिकाको सदस्यको सिफारिससाथ प्रयोग गर्नु भन्दा कम्तिमा चौबीस घण्टा अगावै सम्बन्धित इलाका वन कार्यालय मार्फत वा सोभै जिल्ला वन कार्यालयमा लिखित रूपमा सूचना दिई प्रयोग गर्न सक्नेछ ।

(२) यस परिच्छेद बमोजिम दर्ता भएको निजी वनको धनीले निजी वनको वन पैदावार ओसार पसार गर्दा वन पैदावारको जात र परिमाण खोली सम्बन्धित गाँउ विकास समिति वा नगरपालिकाको सदस्यको सिफारिससाथ ओसार पसार गर्नु भन्दा कम्तिमा चौबीस घण्टा अगावै सम्बन्धित जिल्ला वन कार्यालयमा लिखित सूचना दिई बाटोमा पर्ने वन चेक पोष्टमा दरपिठ गराई निजी वन पैदावार ओसार पसार गर्न सक्नेछ ।

(३) यस परिच्छेद बमोजिम दर्ता नभएको निजी वन धनीले सम्बन्धित इलाका वन कार्यालय मार्फत वा सोभै जिल्ला वन कार्यालयमा निजी वनको वन पैदावारमध्ये रुख कटानको लागि निवेदन दिनु पर्नेछ । सो निवेदन उपर आवश्यक जाँचबुझ गरी जिल्ला वन अधिकृतले रुख कटान गर्ने अनुमति दिन सक्नेछ ।

(४) उपनियम (३) बमोजिमको निजी वनको काठ ओसार पसार गर्दा सम्बन्धित जिल्ला वन कार्यालयबाट छोडपूर्ज लिई वन चेक पोष्टमा दरपिठ गराई ओसार पसार गर्न सक्नेछ ।

(५) यो नियमावली प्रारम्भ हुनु भन्दा अगावै निजी वनको कटान भई सकेको काठ ओसार पसार गर्न नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकिएको अधिकारी वा समिति समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ । सो निवेदन उपर त्यसरी तोकिएको

अधिकारी वा समितिले आवश्यक जाँचबुझ गरी निर्णय गरे मुताविक ओसार पसार गर्नु पर्नेछ ।

६३. **प्रमाणपत्रको नक्कल दिन सकिने:** निजी वनको दर्ताको प्रमाणपत्र हराएमा च्यातिएमा, नष्ट भएमा वा अन्य कुनै प्रकारले काम नलाग्ने भई सोको प्रतिलिपि लिन सम्बन्धित निजी वनको धनीले निवेदन दिएमा जिल्ला वन अधिकृतले प्रमाणपत्रको नक्कल दिनु पर्नेछ ।

६४. **निजी वनको लगत कट्टा गर्ने:** (१) नियम ६२ बमोजिम दर्ता भएको निजी वन फाड्न चाहने धनीले सो कुराको सूचना जिल्ला वन कार्यालयमा दिनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको सूचना प्राप्त भएमा जिल्ला वन कार्यालयले त्यस्तो निजी वनको लगत कट्टा गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद-८

विविध

६५. **प्राथमिकता प्राप्त योजनाको संचालन:** (१) कुनै वन क्षेत्रभित्र राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त योजना संचालन गर्दा सोबाट स्थानीय व्यक्ति वा समुदायलाई कुनै हानी नोक्सानी हुन गएमा सो बापतको क्षतिपूर्तिको रकम सम्बन्धित योजना संचालनकर्ताले नै व्यहोर्नु पर्नेछ ।

(२) स्वीकृति प्राप्त योजनाले प्रयोग गर्ने वन क्षेत्रको वन पैदावार काट्दा, टुक्राउँदा तथा हुवानी गर्दाको सम्पूर्ण खर्च योजना संचालनकर्ताले नै व्यहोर्नु पर्नेछ ।

६६. **लिलाम बिक्री सम्बन्धी व्यवस्था:** कुनै पनि वन पैदावारको पच्चीस लाख रुपैयाँसम्मको लिलाम बिक्री गर्ने गराउने अधिकार महानिर्देशकलाई र पाँचलाख रुपैयाँसम्मको वन पैदावारको लिलाम बिक्री गर्ने गराउने अधिकार जिल्ला वन अधिकृतलाई हुनेछ ।

६७. **निर्देशिका बनाउन सक्ने:** यस नियमावलीको उद्देश्य पूरा गर्नको लागि मन्त्रालयले आवश्यक निर्देशिका बनाई जारी गर्न सक्नेछ र त्यसरी जारी गरिएको निर्देशिकाको पालना गर्नु सम्बन्धित सबैको कर्तव्य हुनेछ ।

६८. **अनुसूचीमा थपघट वा हेरफेर गर्न सक्ने:** नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी आवश्यकता अनुसार अनुसूचीमा थपघट वा हेरफेर गर्न सक्नेछ ।

६९. **खारेजी:** देहायका नियमावलीहरु खारेज गरिएका छन्:-

- (क) वन पैदावार बिक्री वितरण नियमावली, २०२७
- (ख) वन संरक्षण (विशेष व्यवस्था) नियमावली, २०२७
- (ग) पंचायत संरक्षित वन नियमावली, २०३५
- (घ) कबुलियती वन नियमावली, २०३५
- (ङ) पंचायती वन नियमावली, २०३५
- (च) निजी वन नियमावली, २०४१ ।

नेपाल कानून आयोग

अनुसूची-१

(नियम ८ सँग सम्बन्धित)

वन पैदावार प्राप्त गर्ने इजाजतपत्र

नेपाल सरकार

वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय

वन विभाग

जिल्ला वन कार्यालय.....

मिति :-

- (१) इजाजतपत्र प्राप्त गर्नेको नाम, थर, वतन:-
- (२) वन पैदावार प्राप्त गर्न चाहेको क्षेत्रको नाम:-
- (३) वन पैदावारको नाम :-
- (४) वन पैदावारको किसिम र परिमाण :-
- (५) वन पैदावारको लिन चाहेको प्रयोजन :-
- (६) वन पैदावारको प्रयोग हुने ठाउँ :-
- (७) वन पैदावारको संकलन र निकाल्ने स्याद :-
- (८) ढाँचाको विवरण :-
- (९) घाटगद्दी स्थान :-
- (१०) वन पैदावारको दस्तुर :-

.....
(जिल्ला वन अधिकृत)

जिल्ला वन कार्यालय.....

..... ।

बोधार्थ/कार्यार्थ

१. .... इलाका वन कार्यालय ।
२. जिल्ला वन कार्यालय, ... लेखा शाखा ।

*अनुसूची -२

(नियम ९, १०, १८, २५, ४६, ४८ र ५३ संग सम्बन्धित)

काठ दाउराको मूल्य दर

(१) गोलिया काठको

क्र.स.	काठको जात	प्रति क्यू. फिट मूल्य दर रु.
१.	सतिसाल, सागवान, दार, ओखर	३००१-
२.	साल, सखुवा	२५०१-
३.	चाँप	२००१-
४.	सिसौ	१५०१-
५.	असना, जामुन, कर्मा	११०
६.	सिमल, भुडकुल, गुटेल, पपलर, मसला, आँप	८०१-
७.	किम्बु, हरो, बरो, टुनी, टिकुल, शिरीष	१००१-
८.	विजयसाल	२००१-
९.	सन्दन	१५०१-
१०.	बाँझी, वोटधयरो, पाजन, फल्दु सौर, चिलाउने, गम्हारी	५०१-
११.	देवदार	८०१-
१२.	खोटेसल्ला, अन्य जातका सल्ला, फर, स्पुस	५०१-
१३.	कटुस लाम्पाते, उत्तिस र अन्य जात	४०१-

→ दृष्टव्य : १ फिटदेखि २ फिसम्म गोलाईको खयर बाहेक अन्य जातको बल्लाबल्लीको हकमा उपर्युक्त मूल्यको ५० प्रतिशत मात्र मूल्य लिइनेछ ।

* नेपाल राजपत्र मिति २०६०।१।१० को सूचनाद्वारा हेरफेर ।
→ तेस्रो संशोधनद्वारा थप ।

२ ठुटा

क्र.स.	जात	प्रति ठुटाको मूल्य दर रु.
१.	साल (सखुवा)	१००१-
२.	अन्य जातको ठुटा	५०१-

३ खयर

१	जराको मूल्य दर	प्रति के.जी. रु. १०१-
२	गोलियाको मूल्य दर	प्रति क्यू.फिट. रु. ३००१-

४ दाउरा

क्र.स.	प्रयोजन	मूल्य
१.	दाह संस्कार	प्रति चट्टा रु. ५००१-
२	घरकाज	प्रति चट्टा रु. १,०००१-
३.	टि. सि. एन. वन पैदावार विकास समिति र जिल्ला वन पैदावार आपूर्ति समितिले ब्यपारिक प्रयोजनको लागि बिक्री गर्दा	प्रति चट्टा रु. १,०००१-
४.	उद्योग व्यवसायको लागि जिल्ला वन कार्यालयबाट बिक्री गर्दा	प्रति चट्टा रु. २,०००१-
५.	मसलाको लप्सटप्स	प्रति टन रु. १,००१-

द्रष्टव्य :

(१) नियम ९ को उपनियम (२) को खण्ड (ग) बमोजिम कुनै औजार र दैवी प्रकोप उद्धारको प्रयोजनको लागि दिइने काठ, दाउराको मूल्य दरमा नेपाल सरकारले कम गरी कार्य योजनाले तोकेको परिमाणको अधिनमा रही काठ, दाउरा उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।

नेपाल सरकारले काठको जातसमेतलाई विचार गरी आवश्यकता अनुसार विभिन्न जिल्लाको लागि सोही जिल्लाको प्रचलित बजार मूल्यलाई आधार मानी नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी उपरोक्त मूल्य दरमा परिवर्तन गर्न सक्नेछ ।

३ तेश्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

↔ अनुसूची - ३

(नियम ११ र २५ संग सम्बन्धित)

जडीबूटीको नाम र दस्तुर

≥(क) जरा तथा गानो जाति

क्र. सं.	नेपाली नाम	वैज्ञानिक नाम, अंग्रेजी नाम	दस्तुर प्रति के.जी. (रु.)
१.	अनन्तमूल	<i>Hemidesmus indicus</i>	१०१-
२.	अतिस	<i>Aconitum heterophyllum,</i> <i>Delphinium himalayai</i>	१५१-
३.	असारेफूल	<i>Mussaenda frondosa</i>	८१-
४.	इन्द्रेणी	<i>Citrullus colosynthis, Trichosanthes</i> <i>wallichiana</i>	१०१-
५.	उन्त्यू	<i>Dryopteris filix-mas,</i> <i>D. cochleata</i>	८१-
६.	कचुर	<i>Curcuma zedoaria</i>	५१-
७.	काकोली	<i>Fritillaria cirrhosa, Roscoea</i> <i>purpurea</i>	५१-
८.	कामराज	<i>Helminthostachys zeylanica</i>	६१-
९.	कुकुरतरुल, वनतरुल, भ्याकुर	<i>Dioscorea spp.</i>	१५१-
१०.	कुचिला	<i>Strychnos nux-vomica</i>	७१-
११.	कुटुकी	<i>Neo-picrorhiza scrophulariifolia</i>	१५१-
१२.	कुरिलो / सतावरी	<i>Asparagus spp.</i>	५१-
१३.	खसखस / उशीर	<i>Vetiveria zizanioides</i>	१०१-
१४.	गुजरगानो	<i>Stephania spp.</i>	५१-

↔ नेपाल राजपत्र मिति २०६५।३।२३ को सूचनाद्वारा हेरफेर ।

≥ नेपाल राजपत्र मिति २०६५।४।२ को सूचनाद्वारा थप ।

१५.	गुर्जो / गुडुची	<i>Tinospora sinensis, T. cordifolia</i>	५१-
१६.	गोकुलधुप	<i>Camphora mukul</i>	५१-
१७.	चुत्रो / दारुहल्दी	<i>Berberis spp</i>	८१-
१८.	जटामसी	<i>Nardostachys grandiflora</i>	२०१-
१९.	जमानेमान्द्रो	<i>Mahonia napaulensis</i>	५१-
२०.	टुकीफूल	<i>Taraxacum officinale</i>	५१-
२१.	नागरमोथे, मोथे	<i>Cyperus spp.</i>	५१-
२२.	निरमसी / निरविषी	<i>Delphinium denudatum</i>	५०१-
२३.	पदमचाल / अमलवेद	<i>Rheum australe</i>	१०१-
२४.	पाखनवेद / पाषाणभेद	<i>Bergenia ciliata</i>	५१-
२५.	पाँच औले	<i>Dactylorhiza hatagirea</i>	१०००१-
२६.	पिपला / पिपली	<i>Piper longum</i>	१०१-
२७.	बज्रदन्ती	<i>Potentilla fulgens</i>	५१-
२८.	वन प्याज	-	१०१-
२९.	वनमुला	<i>Dipsacus inermis</i>	१०१-
३०.	वनलसुन	<i>Allium wallichii</i>	१०१-
३१.	बाटुलपाते	<i>Cissampelos pareira</i>	२१-
३२.	विदारीकन्द	<i>Pueraria tuberosa</i>	२१-
३३.	विलौने	<i>Maesa chisia</i>	५१-
३४.	विष, विषमा	<i>Aconitum spp.</i>	१०१-
३५.	विषफेज	<i>Polypodium vulgare</i>	१०१-
३६.	बोभंगो	<i>Acorus calamus</i>	५१-
३७.	भूतकेश	<i>Selinum tenuifolium</i>	५१-
३८.	ममिरा	<i>Parnassia nubicola</i>	७०१-
३९.	मुसली (कालो)	<i>Curculigo orchioides</i>	६१-
४०.	मुसली (सेतो)	<i>Chlorophytum spp.</i>	५१-
४१.	लघुपत्र	<i>Podophyllum hexandrum</i>	५१-

४२.	शटी	<i>Hedychium spicatum,</i> <i>Curcuma zedoaria</i>	५१-
४३.	सतुवा	<i>Paris polyphylla</i>	१५१-
४४.	सर्पगन्धा / चाँदमरुवा	<i>Rauwolfia serpentina</i>	२०१-
४५.	सातगांठे	<i>Panax pseudo-ginseng</i>	५०१-
४६.	सिस्नु	<i>Urtica dioica</i>	२१-
४७.	सुगन्धवाल	<i>Valeriana jatamansi,</i> <i>V. wallichii</i>	१५१-
४८.	सेतकचिनी / कुकुरडाइनो	<i>Smilax spp.</i>	५१-
(ख) बोका जाति			
१.	अर्जुन	<i>Terminalia arjuna</i>	१०१-
२.	ओखर (काण्ड)	<i>Juglans regia</i>	१००१-
३.	ओखर (फल)	<i>Juglans regia</i>	५१-
४.	अंगोरी	<i>Lyonia ovalifolia</i>	५१-
५.	काफल	<i>Myrica esculenta</i>	१००१-
६.	कुटमिरो / काल्चुरी	<i>Litsea spp.</i>	५१-
७.	कोइरालो / कचनार	<i>Bauhinia variegata</i>	५१-
८.	चुत्रो / दारुहल्दी	<i>Berberis spp.</i>	८१-
९.	छ्रतिवन	<i>Alstonia scholaris</i>	१०१-
१०.	जमानेमान्द्रो	<i>Mahonia napaulensis</i>	५१-
११.	टटेलो / टोटला	<i>Oroxylum indicum</i>	५१-
१२.	टांकी	<i>Bauhinia purpurea</i>	५१-
१३.	दार / दारगिठी	<i>Boehmeria rugulosa</i>	१०१-
१४.	धूपी	<i>Juniperus spp.</i>	२५१-
१५.	निम	<i>Azadirachta indica</i>	५१-
१६.	नेपाली दालचिनी / सिन्कौली	<i>Cinnamomum tamala</i>	७-
१७.	पलास	<i>Butea monosperma</i>	२०१-

१८.	पावन, काउलो	<i>Persea spp.</i>	१०-
१९.	पैयु	<i>Prunus cerasoides</i>	१०-
२०.	बकाइनो	<i>Melia azedarach</i>	२-
२१.	वनखिरी/कुटज	<i>Holarrhena pubescens</i>	५-
२२.	विलौने	<i>Maesa chisia</i>	१०-
२३.	भोजपत्र	<i>Betula utilis</i>	२०-
२४.	भोर्ला	<i>Bauhinia vahlii</i>	२-
२५.	सल्ला	<i>Pinus spp.</i>	२-
ग) पात/डाँठ जाति			
१.	अदुवाघांस	<i>Ginger grass</i>	१-
२.	अमलवेद/पदमचाल/ चुल्लेअमिलो/ काराजचुली	<i>Rheum australe</i>	५-
३.	असुरो/अडुस/वासक	<i>Justicia adhatoda</i>	१-
४.	उन्यू	<i>Dryopteris filix-mas,</i> <i>D. cochleata</i>	१-
५.	गुडमार	<i>Gymnema sylvestre</i>	५-
६.	गुर्जोलहरा/गुडुची	<i>Tinospora sinensis , T. cordifolia</i>	२-
७.	घिउकुमारी	<i>Aloe vera</i>	५-
८.	चुम्लानी	<i>Skimmia laureola</i>	-५०
९.	जगर/जिगर	<i>Caryota urens</i>	२-
१०.	टोकला		२-
११.	ठिँगुरेसल्ला/ ठिङ्गेसल्ला	<i>Tsuga dumosa</i>	२-
१२.	डालेचुक	<i>Hippophae spp.</i>	१-
१३.	तालिसपत्र	<i>Abies spectabilis</i>	५-
१४.	तितेपाती	<i>Artemisia spp.</i>	१-
१५.	तेजपात	<i>Cinnamomum tamala</i>	२-

१६.	दुधेलहरा / सरीवा	-	११-
१७.	धसिँगे / मछिनो / पटपटे	<i>Gaultheria fragrantissima</i>	११-
१८.	धूपी	<i>Juniperus spp.</i>	२१-
१९.	नुनढिकी	<i>Osyris spp.</i>	११-
२०.	मजिठो	<i>Rubia manjith</i>	५१-
२१.	मलाटा	<i>Macaranga spp.</i>	११-
२२.	मसला	<i>Eucalyptus spp.</i>	-१२५
२३.	लेमनग्रास, सिट्रोनेला, पामारोजा	<i>Cymbopogon spp.</i>	११-
२४.	लौठसल्ला	<i>Taxus baccata / T. wallichiana</i>	२५१-
२५.	सिकाकाई	<i>Acacia ruguta / A. concinna</i>	३१-
२६.	सिस्तु	<i>Urtica dioica</i>	११-
२७.	सुनपाती	<i>Rhododendron anthopogon</i>	५१-
२८.	सोमलता	<i>Ephedra gerardiana</i>	५१-
२९.	हिंगुवा / चियापाते	<i>Camellia kissi</i>	-१५०
✓ ३०.	करिपत्ता	<i>Murraya Koenigii</i>	११ -
(घ) फूल र भूवा जाति			
१.	असुरो / अडुस / वासक	<i>Justicia adhatoda</i>	११-
२.	आँकको भूवा	<i>Calotropis gigantea</i>	४१-
३.	कोइरालो / कचनार	<i>Bauhinia variegata</i>	-१५०
४.	गुराँस / चिमाल	<i>Rhododendron spp.</i>	२१-
५.	टटेलोफूल / टोटला	<i>Oroxylum indicum</i>	३१-
६.	टुकीफूल	<i>Taraxacum officinale</i>	५१-
७.	धँयरो	<i>Woodfordia fruticosa</i>	११-
८.	नागेश्वर / नारेश्वर	<i>Mesua ferrea</i>	५१-

✓ नेपाल राजपत्र २०६७/२२१ को सूचनाद्वारा थप ।

९.	पदमपुष्कर	<i>Iris nepalensis</i>	३१-
१०.	बुकीफूल	<i>Gnaphalium spp.</i> , <i>Anaphalis spp.</i>	११-
११.	मौवा (तराई)	<i>Bassia latifolia</i>	५१-
१२.	मौवा (पहाडी)	<i>Engelhardtia spicata</i>	२१-
१३.	रुखकमल	<i>Magnolia grandiflora</i>	२५१-
१४.	सिमलको फूल	<i>Bombax ceiba</i>	३१-
१५.	सिमलको भूवा	<i>Bombax ceiba</i>	४१-
१६.	सुनपाती	<i>Rhododendron spp.</i>	५१-
(ड) फल र बीज जाति			
१.	अंडेर	<i>Ricinus communis</i>	२१-
२.	अमला	<i>Phyllanthus emblica</i>	११-
३.	अस्ना / साज	<i>Terminalia tomentosa</i>	२१-
४.	इन्द्रजौ	<i>Holarrhena pubescens</i>	११-
५.	इन्द्रेणी	<i>Citrullus colosynthis, Trichosanthes wallichiana</i>	८१-
६.	उत्तिस	<i>Alnus nepalensis</i>	५०१-
७.	ओखर फल	<i>Juglans regia</i>	५१-
८.	कन्टकारी	<i>Solanum xanthocarpum</i>	११-
९.	काइयो फल	<i>Pavetta indica</i>	५१-
१०.	काउसो	<i>Mucuna prurita</i>	२१-
११.	कालादाना		५१-
१२.	कुचिला	<i>Strychnos nux-vomica</i>	२१-
१३.	कुसुम	<i>Schleichera oleosa</i>	२१-
१४.	कोइरालो / कचनार	<i>Bauhinia variegata</i>	११-
१५.	खयर	<i>Acacia catechu</i>	२५१-
१६.	खोटेसल्लाको वीउ	<i>Pinus roxburghii</i>	२००१-

१७.	चम्पावती / चाँप	<i>Michelia champaca</i>	५०।-
१८.	चिउरी	<i>Aesandra butyracea</i>	३।-
१९.	चिलाउनेको गेडा	<i>Schima wallichii</i>	-१२५
२०.	जामुन	<i>Syzygium cumini</i>	१।-
२१.	जंगली गुलाब	<i>Rosa serisea</i>	५।-
२२.	जंगली जीरा (वनजिरा)	<i>Centratherum anthelminticum</i>	५।-
२३.	जंगली ज्वानो	<i>Apium graveolens</i>	५।-
२४.	टाप्रे	<i>Cassia tora</i>	१।-
२५.	टिमु	<i>Zanthoxylum armatum</i>	८।-
२६.	डालेचुक	<i>Hippophae spp.</i>	५।-
२७.	ढालेकटुस	<i>Castanopsis indica</i>	१।-
२८.	तिगेडी		५।-
२९.	देवदार	<i>Cedrus deodara</i>	१००।-
३०.	धतुरो	<i>Datura spp.</i>	२।-
३१.	धूपीको गेडा	<i>Juniperus spp.</i>	३।-
३२.	नागवेली	<i>Lycopodium clavatum</i>	५०।-
३३.	नागेश्वर / नारेश्वर	<i>Mesua ferrea</i>	५।-
३४.	निमको वीउ	<i>Azadirachta indica</i>	१।-
३५.	पलास	<i>Butea monosperma</i>	५।-
३६.	पाङ्ग्रा	<i>Entada phaseoloides, Aesculus indica</i>	५।-
३७.	पानीअमला	<i>Nephrolepis cordifolia</i>	१।-
३८.	पिपला / पिपली	<i>Piper longum</i>	१०।-
३९.	पैयुको फल	<i>Prunus cerasoides</i>	२।-
४०.	बकाइनो	<i>Melia azedarach</i>	१।-
४१.	वनकरेला	<i>Herpetospermum pedunculatum</i>	१।-
४२.	बयर	<i>Zizyphus mauritiana</i>	२।-
४३.	बर्ो	<i>Terminalia bellerica</i>	२।-

४४.	बेत	<i>Calamus spp.</i>	५१-
४५.	बेल	<i>Aegle marmelos</i>	२१-
४६.	भलायो	<i>Semecarpus anacardium</i>	२१-
४७.	भूजेत्रो / भूलेत्रो	<i>Butea minor</i>	५१-
४८.	मौवा (तराई)	<i>Bassia latifolia</i>	३१-
४९.	मौवा (पहाडी)	<i>Engelhardtia spicata</i>	३१-
५०.	रतीगेडी / लालगेडी	<i>Abrus precatorius</i>	५१-
५१.	राजवृक्ष	<i>Cassia fistula</i>	२१-
५२.	रामफल	<i>Annona reticulata</i>	२१-
५३.	रिठ्ठा	<i>Sapindus mukorossi</i>	३१-
५४.	रुखकमलको फल	<i>Magnolia grandiflora</i>	२५१-
५५.	रुद्राक्ष, भद्राक्ष	<i>Elaeocarpus spp.</i>	८१-
५६.	रोहिणी / सिंदुरे	<i>Mallotus philippinensis</i>	५१-
५७.	लप्सी	<i>Choerospondias axillaris</i>	३१-
५८.	सजिवन	<i>Jatropha curcas</i>	२१-
५९.	सतिसाल	<i>Dalbergia Latifolia</i>	३०१-
६०.	सिसौ	<i>Dalbergia Sissoo</i>	१५१-
६१.	सिकाकाई / रसुल्ला	<i>Acacia rugata</i>	४१-
६२.	सिमलको फल	<i>Bombax ceiba</i>	३१-
६३.	सिल्टीमुर	<i>Lindera neesiana</i>	२१-
६४.	सीताफल	<i>Annona squamosa</i>	२१-
६५.	सुगन्धकोकिला / मलायागेडी	<i>Cinnamomum glaucescens</i>	७१-
६६.	हरौं	<i>Terminalia chebula</i>	२१-
(च) विरुवा जाति			
१.	एक्लेवीर	<i>Lobelia pyramidalis</i>	५१-
२.	कुम्कुम्	<i>Didymocarpus cinereus</i>	२१-

३.	गुच्छी च्याउ	<i>Morchella spp</i>	३००।-
४.	घोडताप्रे / ब्राहमी	<i>Centella asiatica</i>	१।-
५.	चावा	<i>Piper chaba</i>	१०।-
६.	चिराइतो	<i>Swertia spp.</i>	१५।-
७.	सुनाखरी / सुनगाभा / जिवन्ती / गामाडोल	<i>Orchids</i>	१००।-
८.	भ्याउ	<i>Lichen</i>	१५।-
९.	टाप्रे	<i>Cassia tora</i>	१।-
१०.	तितेपाती	<i>Artemisia spp.</i>	१।-
११.	द्रोणपुष्पी	<i>Leucas cephalotus</i>	१।-
१२.	नागवेली	<i>Lycopodium clavatum</i>	१०।-
१३.	पुदिना	<i>Mentha spp.</i>	२।-
१४.	पुनर्नवा	<i>Boerhavia diffusa</i>	८।-
१५.	वनमारा	<i>Eupatorium spp.</i>	-१०
१६.	भृंगराज	<i>Eclipta prostrata, E alba</i>	-१०
१७.	यासा (यार्चघुन्वू)	<i>Cordyceps spp.</i>	१०,००० ।-
१८.	साधारण च्याउ	<i>Wild mushroom</i>	५।-
१९.	सिलाजिनेला	<i>Selaginella spp.</i>	१ ।-
२०.	हडचुर	<i>Viscum album, V. Articulatum</i>	३।-
२१.	हलहले	<i>Rumex nepalensis</i>	३।-
(छ) गमरेजिन, लोहवान जाति			
१	काकरसिंगी	<i>Insect gall on Pistacia integerrima</i>	१० ।-
२	मइन	<i>Bee wax</i>	५।-
३	मह	<i>Bee honey</i>	१० ।-
४	लाहा / लोहवान	<i>Lac gum</i>	४०।-
५	शिलाजित	<i>Rock exudate/Asphaltum</i>	५०।-
६	श्रीखण्ड (काठ)	<i>Santalum album</i>	२५।-

७	सालधुप	<i>Shorea robusta</i>	१०।-
८	हिंग	<i>Ferula assafoetida</i>	४५।-

दृष्टव्य :

- साइटिस (CITES) को अनुसूचीमा परेका प्रजातिहरुको हकमा प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ र सोको निर्यात प्रमाणपत्र दिंदा रु. १०००।- दस्तुर लाग्नेछ ।
- गैरकानूनी तबरले ल्याइएको नेपालमा नपाइने प्रजातिको हकमा सम्बन्धित मुलुकको राजस्व दस्तुरको पाँच गुणा मूल्य कायम गरिनेछ ।

नेपाल कानून आयोग

अनुसूची -४

(नियम ११ को उपनियम (२) सँग सम्बन्धित)

जडिबुटी सङ्कलन इजाजतपत्र

नेपाल सरकार

वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय

वन विभाग

जिल्ला वन कार्यालय.....

.....

इजाजत प्राप्त गर्नेको

नाम, थर, वतन:-

सङ्कलन गर्ने म्याद:

घाटगद्दी स्थान

सि.नं.	सङ्कलन गर्ने जडिबुटीको नाम	जडिबुटी सङ्कलन गर्ने क्षेत्र (वनको नाम, चौहद्दि)	परिमाण	सङ्कलन गर्ने तरिका	कैफियत

बोधार्थ:-

१) ....., इलाका वन कार्यालय,

.....

(जिल्ला वन अधिकृत)

अनुसूची -५

(नियम ११ को उपनियम (३) सँग सम्बन्धित)

जडिबुटीको छोडपूजी

नेपाल सरकार

वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय

वन विभाग

जिल्ला वन कार्यालय,.....

श्री .....

..... ।

मिति..... को सङ्कलन इजाजतपत्र अनुसार तपसिल बमोजिमको जडिबुटी
..... दिनभित्र ..... स्थानबाट .....
स्थानसम्म उठाई लैजाने गरी यो छोडपूजी दिइएको छ । बाटोमा पर्ने इकाई, इलाका वन चेक
पोष्टहरुबाट अनिवार्य रुपमा दरपीठ गराई लैजानु होला ।

तपसिल

क्र.सं.	जडिबुटीको नाम	परिमाण	दर प्रति इकाई	कुल रकम जम्मा	कैफियत

बोधार्थ/कार्यार्थ:-

१) ....., इलाका वन कार्यालय ।

२) जिल्ला वन कार्यालय, ... लेखा शाखा ।

(.....)

जिल्ला वन अधिकृत

जिल्ला वन कार्यालय,.....

..... ।

↔ अनुसूची - ६

(नियम १४ र २५ संग सम्बन्धित)

काठ दाउरा, खयर र जडीबुटी बाहेक अन्य वन पैदावारको मूल्य दर

क्र. सं.	नेपाली नाम	वैज्ञानिक नाम, अंग्रेजी नाम	इकाई	दस्तुर (रु.)
क. वनस्पतिजन्य वन पैदावार				
१.	अम्लिसो / अम्लिसो	<i>Thysanolaena spp.</i>	प्रति के. जी.	२१-
२.	अर्गेली	<i>Edgeworthia spp.</i>	प्रति के. जी.	५१-
३.	अल्लो	<i>Girardinia diversifolia</i>	प्रति के. जी.	५१-
४.	ठोट्टने	<i>Aconogonum molle</i>	प्रति के. जी.	११-
५.	खसुको आख्ला	<i>Quercus spp.</i>	प्रतिगोटा	२१-
६.	गोल्चे (गाभा)	-	प्रति के. जी.	१०१-
७.	डण्डीसण्ठी, नरकट, - खरखडाई	-	प्रति भारी प्रति वयलगाडा	११- १५१-
८.	तेन्दु पात	<i>Diospyros spp.</i>	प्रति के. जी.	३१-
९.	थाकल	-	प्रति भारी	११-
१०.	निगालो	-	प्रति गोटा प्रति भारी (१०० गोटा) प्रति वयलगाडा प्रति ट्याक्टर प्रति ट्रक	-१५ १५१- ३००१- ७००१- २०००१-
११.	निगालोको टुसा	-	प्रतिगोटा	-१०

↔ नेपाल राजपत्र मिति २०६५।३।२३ को सूचनाद्वारा हेरफेर ।

१२.	नेपाली रक्तचन्दन (काठ)	<i>Daphniophyllum himalense</i>	प्रति के.जी.	१५१-
>१२क.	रक्तचन्दन	<i>Pterocarpus/ Santalines Red</i>	प्रति के. जी.	६००१-
✓१२ख	मालागिरी	<i>Cinnamoum glandulitforum</i>	प्रति क्यू. फिट	६००१-
१३.	वनकस / वावियो / सवाईघांस	<i>Eulaliopsis binata</i>	प्रति के. जी.	-१७५
१४.	बाँस	<i>Bamboo</i>	प्रतिगोटा	१०१-
१५.	बाँसको तामा	<i>Bamboo</i>	प्रतिगोटा	३१-
१६.	वेत	<i>Calamus spp.</i>	प्रति के. जी.	२५१-
१७.	भलायो पात	<i>Semecarpus anacardium</i>	प्रति के. जी.	११-
१८.	भोर्ला पात	<i>Bauhina vahlii</i>	प्रति के. जी.	-१५०
१९.	लोकता	<i>Daphne spp.</i>	प्रति के. जी.	५१-
२०.	सल्लाको आँख्ला	<i>Pinus spp.</i>	प्रतिगोटा	५१-
२१.	सल्लाको खोटो	<i>Pinus spp.</i>	प्रति के. जी.	६१-
२२.	सल्लाको सिम्टा	<i>Pinus spp.</i>	प्रतिगोटा	-१२५
२३.	सालको पात	<i>Shorea robusta</i>	प्रति के. जी.	-११०
२४.	सालको बीउ	<i>Shorea robusta</i>	प्रति के. जी.	२१-

> नेपाल राजपत्र २०६६।७२ को सूचनाद्वारा थप ।
✓ नेपाल राजपत्र २०६७।२२१ को सूचनाद्वारा थप ।

क्र.स	ख. खनिजजन्य वन पैदावार	इकाई	दस्तुर (रु.)
१.	ग्रावेल	प्रति क्यू. फिट	११-
२	चुनदुङ्गा	प्रति क्यू. फिट	११-
३	छप्नेदुङ्गा	प्रति वर्गफिट	११-
४	वालुवा	प्रति क्यू. फिट	-१६०
५	साधारणदुङ्गा	प्रति क्यू. फिट	-१७०
६	स्लेट	प्रति वर्गफिट	११५०
७	गोल/पत्थर कोइला	प्रति के. जी.	१०१-
८	मिठी कोइला	प्रति के. जी.	११-

दृष्टव्यः प्रचलित कानून बमोजिम अन्य सरकारी निकायमा एक पटक राजस्व तिरिसकेको भए सो को लागि दाहोरो राजस्व लिइने छैन ।

अनुसूची -७

(नियम १७ र १८ सँग सम्बन्धित)

रुखको काठ नाप्ने आयतन निकाल्ने, मूल्याङ्कन गर्ने तरिका

(क) काठ नाप्दा आयतन निकाल्दा र मूल्याङ्कन गर्दा निम्न बमोजिमको आधारमा गर्नु पर्नेछ :-

(१) गोलिया काठको आयतन निकाल्दा क्वार्टर गर्थ सूत्र अनुसार निकालिने छ ।

(क्वार्टर गर्थ सूत्र:- आयतन = लम्बाई × (गोलाई)² ÷ १६”

$$\text{Valume} = (\text{Girth})^2 \times \text{Lenth}$$

16

(२) रुखको आयतन हिसाब गर्न छातीको उचाइमा (जमीनबाट ४॥ फीटमा) त्यसको व्यास टेपले एक दशमलव दश इन्ची (१.१० इन्ची) सम्म नाप्नु पर्छ ।

(३) रुखको उचाई (टोटल हाईट) एबनिज टेबुलमा आखिरी फुटसम्म लिनु पर्छ ।

(४) छातीको उचाईमा ११ इन्ची वा सो भन्दा बढी व्यास भएका खयर बाहेकका रुखहरुको निम्न बमोजिम वर्गिकरण गर्नु पर्छ :

क्लास- १ हरियो, मर्न लागेको वा मरेको, खडा वा ढलेको ठोस राम्रो तना भएको रुख जसमा कुनै रोग वा घाउ चोटले बाहिरबाट दागी नदेखिने ।

क्लास- २ हरियो, मर्न लागेको वा मरेको, खडा वा ढलेको रुख जसमा धोधर वा अन्य दागीले गर्दा पुरा आयतन नपाउने तर ८ इन्ची डायमिटरसम्ममा कम्तिमा ६ फिट लामो २ वटा सोभो मुडा वा १० फिट लामो एउटा सोभो मुडासम्म आउने ।

क्लास- ३ क्लास १ र २ मा नपर्ने बाँकी सबै रुख ।

(५) छातीको उचाइमा ११ इन्ची भन्दा मुनि ५ इन्ची सम्म व्यास भएका रुखहरुलाई वल्लावल्ली कायम गरिनेछ । यिनीहरुको विभाजन निम्न अनुसार गरिएकोछ :

- (१) ५.० इन्चीदेखि ६.९ इन्चीसम्म व्यास र जतिसुकै सम्बाईका ।
- (२) ७.० " ७.९ " " भएको ।
- (३) ८.० " ८.९ " " भएको ।
- (४) ९.० " ९.९ " " भएको ।
- (५) १०.० " १०.९ " " भएको ।
- (६) ५.० इन्ची भन्दा कम व्यासको रुखको लगत गरिने छैन ।
- (७) आयतन हिसाब गर्दा क्लास १ र २ को आयतन ८ इन्ची टप व्याससम्मको र क्लास ३ को आयतन ४ इन्ची टप व्याससम्मको स्थानीय आयतन तालिकाहरुबाट निकाल्नु पर्छ ।
- (८) क्र.सं. (७) बमोजिम प्राप्त क्लास १ को ग्रस आयतनलाई (क्वार्टर गर्थ नापमा बदल्नको लागि) ०.७८५४ ले गुणन गरी आएको आयतनलाई नेट आयतन मानिनेछ र क्लास २ मा ८ इन्ची व्यास भएको टुम्पासम्ममा काठको प्रयोगमा आउन नसक्ने भाग, बाहिरी भित्री खरावीको भाग र क्वार्टर गर्थ नापमा बदल्दा नापत्रि नपर्ने भाग समेत कट्टा गर्नु पर्ने हुँदा क्र.सं. (७) बमोजिम प्राप्त आयतनलाई ०.६००८ ले गुणन गरी आएको आयतनलाई काठको नेट आयतन मानिनेछ ।
- (९) खयरका रुखको हकमा ४ इन्ची टप व्यासको स्थानीय आयतन तालिकाबाट आयतन निकाली यसैलाई नेट आयतन मानिनेछ ।
- (१०) क्लास ३ को ४ इन्ची व्याससम्मको पूरै आयतन र क्लास १ र २ को काठमा उपयोग नहुने ४ इन्ची व्याससम्मको बाँकी लकडीबाट दाउराको चट्टा हिसाब गर्न निम्न सूत्र लगाई हिसाब गर्नुपर्छ ।

दाउराको चट्टा. $(८.७७८ \text{ आ.एक} + १.४३१६ \text{ आ. दुई} + ३ \text{ आ.तीन})$

१०००

जसमा:-

आ. एक- क्लास १ का रुखको ८ इन्ची टपसम्मको ग्रस आयतन ।

आ. एक- क्लास २ का रुखको ८ इन्ची टपसम्मको ग्रस आयतन ।

आ. एक- क्लास ३ का रुखको ४ इन्ची टपसम्मको ग्रस आयतन ।

(ख) काठ नाप्दा धोत्रो र मक्किएको भागलाई छुट्याई नाप्नु पर्छ । यसरी छुट्याइएको धोत्रो र मक्किएको भाग जतिको आयतन निम्न अनुसार गरी नेट आयतन कायम गर्नुपर्छ ।

(१) गोलियाको एउटा मुखमा मात्र देखिएको धोत्रो वा मक्किएको काठको हकमा निम्न बमोजिम नाप गरी र त्यसको आयतन निकाली काठको कुल आयतनबाट कट्टा गरिनेछ :

(क) सर्वप्रथम लकडीको मुखमा मेक्सिमम स्क्वायर सेक्सनको अनुमान गरिनु पर्छ । स्क्वायरको १ साइड निकाल्दा गोलाईलाई १० ले भाग लिई २ ले गुणन गरेपछि निकलन्छ ।

(ख) यदि धोत्रो त्यस स्क्वायर सेक्सनको पूराभित्र परेको छ भने धोत्रोको लामो र छोटो भाग नापी दुवैमा एक एक इन्ची थप गर्नु पर्छ ।

(ग) उपरोक्त खण्ड (ख) बाट प्राप्त साइडहरूलाई गुणन गरी क्रस सेक्सनल एरिया हिसाब गर्नुपर्छ ।

(घ) उपरोक्त खण्ड (ग) को कुल सेक्सनल एरियालाई धोढको लम्बाईले गुणा गरेपछि धोढको आयतन आउँछ ।

(ङ) उपरोक्त खण्ड (क) बाट प्राप्त भएको स्क्वायर सेक्सनमा धोढको केही भागभित्र मरेमा स्क्वायरको सिमानामा पर्ने धोढको साइडमा एक इन्ची कम गरी दिने र सेक्सनभित्र पर्ने आर्को साइडमा आधा इन्ची कम गरी यसरी आएको दुवै साइडलाई गुणन गरी क्रस सेक्सनल एरिया निकाल्ने र यस एरियालाई धोढको लम्बाईले गुणी धोढको आयतन निकाल्नु पर्छ ।

(च) उपरोक्त खण्ड (क) अनुसार प्राप्त भएको स्क्वायर सेक्सनलको क्षेत्र बाहिर पर्ने धोढको हकमा धोढको आयतन लकडीको कुल आयतनमा कट्टा गर्नु पर्दैन ।

(२) गोलियाको दुवै मुखमा देखिएको धोढको हकमा उपरोक्त क्र.सं. १ अनुसार प्राप्त स्क्वायर सेक्सनमा धोढको दुवै मुखको साइडहरु नापी स्क्वायर सेक्सनको भित्र बाहिर पर्ने प्रकार अनुसार थप्नु पर्ने भाग थपी उस्तै उस्तै साइडको सरदर साइडहरुबाट क्रस सेक्सन निकाली त्यसलाई धोढको लम्बाईले गुणा गरी धोढको आयतन निकाल्नु पर्दछ । यसरी आएको धोढको आयतनलाई लकडिको कुल आयतनबाट कट्टा गरी नेट आयतन निकालिनेछ ।

(ग) जंगल नोक्सानी भई ठुटासम्म भएको तर काठ फेला नपरी ठुटाबाट बिगो कायम गर्दा निम्न तालिकामा उल्लेख भएको काठको जात र साइज अनुसार आयतन कायम गरी उक्त आयतनलाई अनुसूची -५ बमोजिम काठको मोलले गुणा गरी बिगो कायम गर्नु पर्छ ।

ठुटाबाट आयतन कायम गर्ने तरिका

जमिनबाट एकफूटमाथि ठुटोका बोक्राभिन्नको गोलाई

काठको जात	२'	२'-१"	३'-४"	४'-१"	५'-६"	६'-७"	७'-८"	८'-९"	९'-१०"	१०'-१'	११'-१२'	१२'
												फिट माथि
फर देवदार	२	९	१८	३४	४५	८०	१०७	१३८	१६४	१९१	२१३	२४५
चाँप	१	६	१२	३०	४०	६१	८१	१२६	१६०	२१३	२६०	३११
सिसौ	३	१०	१७	२७	४०	५४	७०	८६	१०१	११५	१२८	१३४
माल	२	८	१५	२७	४१	५०	७०	८६	११९	१३८	१६२	१८१
अरुण	१	५	१०	२१	३४	५४	८६	१०२	१३१	१६१	१९२	२२५
कर्मा	१	४	७	१५	२६	४०	५४	६९	८२	९३	१०४	११४
टुन	२	८	१४	२५	३८	५२	६६	८०	९३	१०८	११८	१३०
चिर	१	६	१६	३५	६२	९८	१४१	१९१	२४२	२९२	३४२	४०६
अम्सल्ला	२	८	१६	३१	५२	७०	१००	१४१	१७१	२०१	२२०	२२०
खयर	१	०	१६	२९	४७	७२	१०२	१२९	-	-	-	-
फुलसर कुमजमा												
भुइकृत	१	७	१४	२६	४१	५९	७८	९९	११९	१४२	१६१	१५२

मुडेल	२	६	१५	२१	३२	४६	६२	८१	१०३	१२७	१५१	१७५
जामुन	१	५	१०	१८	२८	३०	४०	५४	६०	६५	६९	७४
उनिम	२	८	१६	३७	५४	८३	११५	१५२	१९३	२४०	२९०	३४२
चिलाउनी	१	४	८	१८	३०	४४	६०	७६	९३	१०६	१३२	१२२
सिमल	१	६	१३	२७	४४	६६	९५	१२४	१५५	१८८	२२३	२५९
अन्य जात	२	६	११	२०	३०	४२	५४	७०	८३	९९	११३	१३१

(घ) चिरानी मालको बिगो कायम गर्नु पर्दा चिरानी मालको हुन आउने आयतनलाई १.४ ले गुणन गरी आएको आयतनलाई अनुसुची -२ बमोजिमको मोलले गुणा गरी बिगो कायम गर्नु पर्छ ।

नेपाल कानून आयोग

अनुसूची -८

(नियम १९ संग सम्बन्धित)

चरिचराउ दस्त्र

क्र.स	जनावर	एक महीना	छ महीना	एक वर्ष
१.	हात्ती प्रत्येकको	२००	-	-
२.	ऊँट प्रत्येकको	१५०	-	-
३.	घोडा प्रत्येकको	४	१२	३०
४.	गधा, खच्चड प्रत्येकको	३.५०	८	२०
५.	भैसी, राँगा, याक, चौरी गाई, भोना (नाक) प्रत्येकको	३	६	१५
६.	गोरु प्रत्येकको	२	५	८
७.	भेडा, च्यङ्गा प्रत्येकको	१.५०	४.५०	७
८.	बोका, खसी प्रत्येकको	१	४	६
९.	माहुरी प्रति घरको	५	-	-

द्रष्टव्यः-

- (१) राष्ट्रिय वनमा नेपाली नागरिकको जनावरलाई मात्र चरि चराउ गर्न दिइनेछ ।
- (२) गाई चरि चराउ गर्न कुनै दस्तुर लाग्ने छैन ।

✓ नेपाल राजपत्र २०६७/२३१ को सूचनाद्वारा थप ।

अनुसूची -९

(नियम १९ सँग सम्बन्धित)

चरिचराउ गर्न दिइने इजाजतपत्र

नेपाल सरकार

वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय

वन विभाग

जिल्ला वन कार्यालय,.....

.....

मिति:-

१. इजाजतपत्र प्राप्त गर्नेको नाम, थर, वतन :-
२. चरिचराउ गर्न दिएको जनावरको नाम :-
३. चरिचराउ गर्न दिइने वन क्षेत्रको चार किल्ला:-
४. चरिचराउ गर्ने समय:-
५. चरिचराउ दस्तूर:-
६. चरिचराउ गर्न दिएको अवधि:-

.....

जिल्ला वन अधिकृत

जिल्ला वन कार्यालय.....

.....

बोधार्थ/कार्यार्थ

- १) ..... इलाका वन कार्यालय ।
- २) जिल्ला वन कार्यालय, ... लेखा शाखा ।

अनुसूची -१०

(नियम २५ सँग सम्बन्धित)

संरक्षित वनको वन पैदावार निकाल्न दिइने अनुमतिपत्र

नेपाल सरकार

वन तथा भु-संरक्षण मन्त्रालय

वन विभाग

जिल्ला वन कार्यालय,.....

.....

१. अनुमतिपत्र प्राप्त गर्नेको नाम, थर, वतन:-
२. वन पैदावार प्राप्त गर्न चाहेको क्षेत्रको नाम:-
३. वन पैदावारका नाम:-
४. वन पैदावारको किसिम र परिमाण:-
५. वन पैदावार लिन चाहेमा प्रयोजन:-
६. वन पैदावार प्रयोग हुने ठाउँ:-
७. वन पैदावार संकलन र निकाल्ने म्याद:-
८. टाँचाको विवरण:-
९. घाट गद्दी स्थान:-
१०. वन पैदावारको दस्तुर:-

.....

(जिल्ला वन अधिकृत)

जिल्ला वन कार्यालय,.....

.....

अनुसूची -११

(नियम २७ को उपनियम (३) सँग सम्बन्धित)

उपभोक्ता समूहको विधानमा समावेश हुनु पर्ने कुराहरु

१. उपभोक्ता समूहको नाम, ठेगाना:-
२. उपभोक्ता समूहको उद्देश्य:-
३. उपभोक्ता समूहको छाप:-
४. उपभोक्ताहरुको नाम, थर र वतन:-
५. उपभोक्ता समूहको क्षेत्रभिन्न रहने घरधुरी संख्या:-
६. उपभोक्ता समूहको अनुमानित जनसंख्या:-
७. उपभोक्ता समूहको काम, कर्तव्य र अधिकार:-
८. उपभोक्ता समितिको गठन विधि:-
९. उपभोक्ता समितिका पदाधिकारीहरुको नामावली:-
१०. उपभोक्ता समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार:-
११. उपभोक्ता समितिको कार्यविधि:-
१२. वन अपराधलाई नियन्त्रण गर्न अपनाइने तरिकाहरु:-
१३. कार्ययोजना विपरित काम गर्ने उपभोक्ता समूहका सदस्यहरुलाई दिईने सजायहरु:-
१४. उपभोक्ता समूहका सदस्यहरुलाई सजाय दिंदा पूरा गर्नु पर्ने कार्यविधि:-
१५. कोषको संचालन गर्ने तरिका:-
१६. लेखापरीक्षण गर्ने तरिका:-
१७. विविध:-

अनुसूची -१२

(नियम २७ को उपनियम (५) सँग सम्बन्धित)

उपभोक्ता समूहको दर्ताको लागि दिइने निवेदन

श्रीमान् जिल्ला वन अधिकृतज्यू,

जिल्ला वन कार्यालय,.....

.....

वन ऐन, २०४९ तथा नियमावली, २०५१ मा भएका व्यवस्था बमोजिम उपभोक्ता समूहको गठन गरी उक्त उपभोक्ता समूह दर्ता गरी पाउन सोको विधान संलग्न गरी पेश गरेका छौं । उपभोक्ता समूहको दर्ता गरी सोको जानकारी पाउन अनुरोध गरेका छौं ।

निवेदक

..... उपभोक्ता समूहको तर्फबाट

क्र. सं. नाम

पद

दस्तखत

१.

२.

३.

४.

५.

६.

मिति:-.....

अनुसूची -१३

(नियम २७ को उपनियम (६) सँग सम्बन्धित)

उपभोक्ता समूह दर्ताको प्रमाणपत्र

नेपाल सरकार

वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय

वन विभाग

जिल्ला वन कार्यालय,.....

.....

मिति:-

दर्ता नं. :-

श्री..... उपभोक्ता समूह

यस कार्यालयको मिति..... को निर्णय अनुसार वन ऐन, २०४९ र वन नियमावली, २०५१ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी त्यस उपभोक्ता समूहलाई दर्ता गरी यो प्रमाणपत्र दिइएको छ ।

उपभोक्ता समूहको विवरण:

उपभोक्ता समूहको क्षेत्र:-

घर धुरीको संख्या:-

कुल जनसंख्या:-

प्रमाणपत्र दिने अधिकृतको

नाम:-

दर्जा:-

दस्तखत:-

मिति:-

द्रष्टव्य:- यो प्रमाणपत्र हराएमा, च्यातिएमा वा नासिएमा अर्को प्रमाणपत्र लिन पच्चीस रुपैयाँ दस्तुर लाग्नेछ ।

अनुसूची -१४

(नियम २९ को उपनियम (१) सँग सम्बन्धित)

सामुदायिक वन दर्ताको लागि दिइने दिवेदन

श्री जिल्ला वन अधिकृतज्यू,

जिल्ला वन कार्यालय,.....

..... ।

वन ऐन, २०४९ र वन नियमावली, २०५१ को अधिनमा रही संलग्न वन कार्य योजना अनुसार सामुदायिक वनको रुपमा संरक्षण, सम्बर्द्धन र सदुपयोग गर्न चाहेकोले देहायको वन क्षेत्र यस उपभोक्ता समूहलाई हस्तान्तरण गर्नु हुन यो निवेदन पेश गरेका छौं ।

(क) प्रस्तावित सामुदायिक वनको रुपमा व्यवस्थापन गर्न चाहेको वनको नाम र ठेगाना:-

चार किल्ला:-

क्षेत्रफल:-

(ख) वन्यजन्तु छ, छैन ? छन भने कुन कुन जातका वन्यजन्तु छन्:

निवेदक

उपभोक्ता समूहको तर्फबाट

<u>क्र.सं.</u>	<u>नाम</u>	<u>पद</u>	<u>दस्तखत</u>
----------------	------------	-----------	---------------

१.

२.

३.

४.

५.

मिति:-.....

अनुसूची -१५

(नियम २९ को उपनियम (२) सँग सम्बन्धित)

सामुदायिक वन दर्ताको प्रमाणपत्र

नेपाल सरकार

वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय

वन विभाग

जिल्ला वन कार्यालय,.....

श्री..... उपभोक्ता समूह,

.....

.....

वन ऐन, २०४९ र वन नियमावली, २०५१ को अधिनमा रही देहायको राष्ट्रिय वन क्षेत्र यसैसाथ संलग्न कार्य योजना बमोजिम व्यवस्थापन गरी सदुपयोग गर्न सामुदायिक वनको रूपमा सुम्पिएको छ ।

सामुदायिक वनको विवरण:

नाम:-

चार किल्ला:-

क्षेत्रफल:-

प्रमाणपत्र दिने जिल्ला वन अधिकृतको

नाम, थर:-

दस्तखत:-

मिति:-

द्रष्टव्य:- यो प्रमाणपत्र हराएमा, च्यातिएमा वा नासिएमा अर्को प्रमाणपत्र लिन पच्चीस रुपैयाँ दस्तुर लाग्नेछ ।

अनुसूची -१६

(नियम ३३ र ३५ सँग सम्बन्धित)

सामुदायिक वनको वन पैदावार दिएको अनुमतिपत्र

..... उपभोक्ता समूह

.....

.....

उपभोक्ता समूहको दर्ता नं.:-

अनुमतिपत्र नं.:-

श्री.....

..... ।

यस उपभोक्ता समूहले व्यवस्थापन संरक्षण गरेको सामुदायिक वनको तपरिलमा उल्लेख वन पैदावारको मूल्य लिई यो अनुमतिपत्र दिइएको छ ।

क्र.सं.	वन पैदावारको नाम र जात	इकाई	परिमाण	टाँचा लगाउनु पर्ने भए सोको विवरण	कैफियत
---------	---------------------------	------	--------	-------------------------------------	--------

अनुमतिपत्र बुझी लिनेको

नाम:-

दस्तखत:-

मिति:-

बोधार्थ/कार्यार्थ

१. .... वन कार्यालय.....

२. .... उपभोक्ता समूह ।

अनुमतिपत्र दिनेको

नाम:-

दस्तखत:-

मिति:-

अनुसूची १७

(नियम ३३ को उपनियम (२) सँग सम्बन्धित)

सामुदायिक वनको वन पैदावार बिक्री वितरण रसिद

..... उपभोक्ता समूह

..... ।

उपभोक्ता समूहको दर्ता नम्बर:-

रसिद नम्बर:-

श्री .....

.....

..... ।

क्र. सं.	वन पैदावारको नाम र जात	इकाई	परिमाण	कुल रकम	कैफियत
----------	------------------------	------	--------	---------	--------

रसिद बुझिलिनेको

नाम:-

दस्तखत:-

मिति:-

रसिद दिनेको

नाम:-

दस्तखत:-

पद:-

मिति:-

अनुसूची -१८

(नियम ३९ को उपनियम (१) सँग सम्बन्धित)

कबुलियती वन दर्ताको लागि दिइने निवेदन

श्री क्षेत्रीय वन निर्देशकज्यू,

..... क्षेत्रीय वन कार्यालय,

..... ।

वन ऐन २०४९ र वन नियमावली, २०५१ को अधिनमा रही वनको संरक्षण र विकास गर्ने गरी वन पैदावार उत्पादन गर्न कृषि वन बाली लगाउन, पर्यटन व्यवसाय संचालन गर्न, कीट पतंग, वन्य जन्तु फर्म संचालन गर्न, वन पैदावारमा आधारित उद्योगहरूलाई आवश्यक पर्ने कच्चा पदार्थ उत्पादन गर्न तथा त्यसबाट प्राप्त वन प्रैदावार वा अन्य जन्तुको उपभोग गर्नको लागि कबुलियती वन लगाउन चाहेकोले देहायको विवरण खुलाई आर्थिक संभाव्यता प्रतिवेदन तथा कार्य योजना समेत यसैसाथ संलग्न गरी यो निवेदन गरेको छु ।

१. कबुलियती वन लगाउन चाहेको राष्ट्रिय वनको,-

(क) ..... अंचल..... जिल्ला..... गा. वि. स.

..... नं. वडाको..... नाम भएको वन ।

(ख) चार किल्ला .....

(ग) क्षेत्रफल ..... हेक्टर

२. कबुलियती वन लिन चाहेको उद्देश्य

३. उत्पादन गर्न चाहेको वन पैदावार, कीट पतंग र वन्य जन्तुको विवरण र परिमाण

४. उत्पादन गर्न लाग्ने समय

५. कबुलियती वन लिन चाहेको अवधि

६. वातावरणमा पर्ने सक्ने असरको सामान्य लेखाजोखा

७. वन क्षेत्रको प्राकृतिक श्रोतको विवरण

८. वन क्षेत्रको स्थिति

९. खर्चको व्यवस्था

संस्था / उद्योग / समुदायको छाप:

निवेदक

..... संस्था / उद्योग / समुदायको तर्फबाट

प्रतिनिधिको नाम, थर, वतन:

उद्योग, संस्था वा समुदायको नाम:-

ठेगाना:-

मिति:-

नेपाल कानून आयोग

अनुसूची १९

(नियम ४१ सँग सम्बन्धित)

कबुलियती वनको कबुलियतनामा

..... अंचल..... जिल्ला ..... ना.पा/गा.वि.स.....
स्थित ..... तर्फबाट अख्तियार प्राप्त म/हामी..... आगे हाम्रो
संस्था/उद्योग/ समुदायले दिएको निवेदन र कार्य योजनामा कारवाही भै निर्णय भए
वमोजिम ..... अंचल..... जिल्ला ..... ना.पा/गा.वि.स
वाडा नं..... मा पर्ने पूर्व ..... दक्षिण ..... पश्चिम ..... र उत्तर
..... भएको ..... यति चार किल्ला भित्रको
..... नाम भएको राष्ट्रिय वन ..... हेक्टर वन ऐन,
२०४९ र वन नियमावली, २०५१ को अधिनमा रही यसै साथ संलग्न स्वीकृत कार्य योजना
अनुरूप तपसिलका शर्तहरु वमोजिम उक्त क्षेत्रमा ऐनको दफा ३१ को खण्ड .....
को उद्देश्यको निमित्त ..... अवधिका लागि कबुलियती वन लगाउन मञ्जूर छु भनी
खुशी राजीसँग यो कबुलियतनामा लेखी नेपाल सरकार जिल्ला वन कार्यालय, ...
मार्फत वा ..... क्षेत्रीय वन निर्देशनालयमा चढाए । यो कबुलियत वमोजिमको शर्त
पालन नगरेमा वन ऐन, २०४९ र वन नियमावली, २०५१ वमोजिम सहुंला बुझाउँला ।

तपसिल

१. स्वीकृत कार्य योजनामा उल्लेख भए बाहेक अन्य कुनै काम कारवाही गर्ने छैन ।
२. आफुले कबुलियती वन लगाउन पाएको क्षेत्र बाहेक अन्यत्र वन जग्गामा अतिक्रमण वा अन्य कुनै प्रकारले हानि नोक्सानी गर्ने गराउने छैन ।
३. यस कबुलियतको अवधि समाप्त भएपछि पुनः सोही कबुलियती वन क्षेत्र नपाएमा सो क्षेत्र नेपाल सरकारलाई नियमानुसार हस्तान्तरण गर्नेछु ।
४. कबुलियत भएको मितिले १ वर्षभित्र स्वीकृत कार्य योजना अनुसार कार्य प्रारम्भ गर्नेछु ।
५. समय समयमा क्षेत्रीय वन निर्देशनालय तथा वन कार्यालयले दिएको प्राविधिक सल्लाह, सुझाव र निर्देशन अनुरूप कार्य गर्नेछु ।

६. कबुलियती वनबाट उत्पादन गरिएको वन पैदावार निकालेपछि कार्य योजना अनुरूप तत्कालै वृक्षारोपण पुनरुत्थानको व्यवस्था गर्नेछु ।
७. कबुलियती वनमा यो कबुलियत हुनुभन्दा अघिदेखि भएका रुखहरु कार्य योजना बमोजिम नेपाल सरकारले प्रचलित ऐन, नियम बमोजिम नहटाएसम्म सुरक्षा, संरक्षण गर्नेछु ।
८. कबुलियती वन लगाउन पाएको जग्गाको वार्षिक दस्तुर ..... (रुपैयाँ) आर्थिक वर्षको आषाढ मसान्तभित्र सम्बन्धित वन कार्यालयमा बुझाउनेछु ।
९. तोकेको फाराममा कबुलियती वनको वार्षिक प्रतिवेदन आर्थिक वर्ष समाप्त भएको साठी दिनभित्र सम्बन्धित वन डिभिजन कार्यालयमा बुझाउनेछु ।
१०. कबुलियती वनबाट प्राप्त हुने वन पैदावार ओसार पसार गर्न जिल्ला वन कार्यालयले तोकिएको बमोजिमको टाँचा रु ५००।- बुझाई प्रयोग गर्नेछु र सो टाँचा प्रत्येक वर्ष रु. ५००।- बुझाई नवीकरण गर्नेछु ।
११. यो पट्टा हराएमा, च्यातिएमा वा नासिएमा पाँच सय रुपैयाँ दस्तुर बुझाई अर्को पट्टा लिन म पट्टावाला मन्जुर गर्दछु ।

इच्छाएको व्यक्तिको नाम, थर, र वतन

कबुलियत गर्ने संगठित संस्था,

उद्योग वा समुदायको सहीछाप:-

(१)

(२)

इति सम्बत्..... साल..... गते रोज..... शुभम्.....

अनुसूची - २०

(नियम ४१ र ४९ सँग सम्बन्धित)

कबुलियती वनको दस्तर

कबुलियती वनको दस्तर

कबुलियती वनको वार्षिक दस्तर

प्रति हेक्टर रु. मा (१ हेक्टर = १९.७ रोपनी = १.४५ विगाह)

क्र. सं.		हिमाली क्षेत्र	पहाडी क्षेत्र	तराई क्षेत्र
१.	समुदाय	२००१-	५००१-	१०००१-
२.	उद्योग	२००१-	६००१-	१२००१-
३.	संगठित संस्था	४००१-	८००१-	१५००१-

द्रष्टव्य:- (क) गरिबीको रेखामुनिका समुदायलाई कबुलियती वन प्रदान गर्दा कुनै पनि दस्तर लाग्ने छैन ।

(ख) यो दस्तरमा प्रत्येक वर्ष दश प्रतिशतका दरले वार्षिक वृद्धि हुँदै जानेछ ।

→(ग) यस्तो वृद्धि बीस वर्षसम्म मात्र जारी रहनेछ । एक्काइसौं वर्षदेखि बीसौं वर्षको दस्तरलाई अन्तिम मानी सोही अनुसार मात्र दस्तर लिइनेछ ।

→ तेस्रो संशोधनद्वारा थप ।

अनुसूची - २१

(नियम ४१ सँग सम्बन्धित)

कबुलियती वनको पट्टा

नेपाल सरकार

वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय

..... क्षेत्रीय वन कार्यालय

.....

वन ऐन, २०४९ र वन नियमावली, २०५१ को अधिनमा रही देहायको राष्ट्रिय वन क्षेत्रमा स्वीकृत वन योजना अनुरूप..... उद्देश्यको लागि यो कबुलियती वनको पट्टा दिईएको छः-

१. सम्बन्धित संगठित संस्था/उद्योग/समुदायको:-

(क) नाम, थर:-

(ख) ठेगाना:-

२. कबुलियती वनको-

(क) ..... अंचल ..... जिल्ला ..... गा.वि.स./न.पा. वडा नं.....

(ख) चार किल्ला:-

(ग) नाम:-

(घ) क्षेत्रफल:-

३. कबुलियती वनको अवधि:-

४. कबुलियती वनको दस्तुर:-

५. पट्टा गरेको मिति:-

६. स्वीकृत कार्य योजनाको विवरण:-

(१)

(२)

(३)

(४)

.....

(निर्देशक)

..... क्षेत्रीय वन कार्यालय

.....

मिति:-

नेपाल कानून आयोग

अनुसूची - २२

(नियम ५५ को उपनियम (१) सँग सम्बन्धित)

धार्मिक वन दर्ताको लागि दिइने निवेदन

श्री जिल्ला वन अधिकृतज्यू,

जिल्ला वन कार्यालय,.....

..... ।

वन ऐन, २०४९ र वन नियमावली, २०५१ को अधिनमा रही संलग्न वन कार्य योजना अनुसार धार्मिक वनको रुपमा संरक्षण, सम्बर्द्धन र सदुपयोग गर्न चाहेकोले देहायको वन क्षेत्र यस धार्मिक निकाय/समूह/समुदायलाई हस्तान्तरण गर्न हुन यो निवेदन पेश गरेको छु ।

प्रस्तावित धार्मिक वनको रुपमा व्यवस्थापन गर्न चाहेको राष्ट्रिय वन:-

नाम:-

चार किल्ला:-

क्षेत्रफल:-

धार्मिक निकाय /समूह/समुदायको तर्फबाट

नाम:

दस्तखत:

पद:

मिति:

अनुसूची - २३

(नियम ५५ को उपनियम (२) सँग सम्बन्धित)

धार्मिक वन दर्ताको प्रमाणपत्र

नेपाल सरकार

वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय

वन विभाग

जिल्ला वन कार्यालय,.....

..... ।

श्री.....

.....

..... ।

त्यस निकाय/समूह/समुदायलाई वन ऐन, २०४९ र वन नियमावली, २०५१ को अधिनमा रही देहायको राष्ट्रिय वन यसै साथ संलग्न कार्य योजना बमोजिम व्यवस्थापन गरी सदुपयोग गर्न धार्मिक वनको रूपमा सुम्पिएको छ ।

धार्मिक वनको विवरण:-

नाम:-

चार किल्ला:-

क्षेत्रफल:-

प्रमाणपत्र दिने अधिकृतको

नाम, थर:-

दर्जा:-

दस्तखत:-

मिति:-

द्रष्टव्य: यो प्रमाणपत्र हराएमा, च्यातिएमा, वा नासिएमा अर्को प्रमाणपत्र लिन पच्चीस रुपैयाँ दस्तुर लाग्नेछ ।

अनुसूची - २४

(नियम ६१ को उपनियम (१) सँग सम्बन्धित)

निजी वन दर्ताको लागि दिइने निवेदन

श्री जिल्ला वन अधिकृतज्यू,

जिल्ला वन कार्यालय,.....

..... ।

मैले/हामीले आफ्नो आवादी जमीनमा रुख लगाई राखेको वन ऐन, २०४९ र वन नियमावली, २०५१ अनुसार रुख दर्ता गरी पाउँ । मैले /हामीले लगाएको रुखको जात, परिमाण र त्यसै ओगटेको जग्गाको क्षेत्रफल तपसिल बमोजिम छ । म/हामीसँग भएको जग्गाको निस्सा प्रमाण पूर्जा पनि यसैसाथ संलग्न गरेको छु/छौ ।

क्र. सं.	जग्गाको कि. नं.	जग्गाको क्षेत्रफल	रुख विरुवाको जात	रुख विरुवाको संख्या

निवेदक

नाम, थर:-

वतन:-

मिति:-

अनुसूची - २५

(नियम ६१ को उपनियम (२) सँग सम्बन्धित)

निजी वन दर्ताको प्रमाणपत्र

नेपाल सरकार

वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय

वन विभाग

जिल्ला वन कार्यालय,.....

.....

श्री.....

..... ।

तपाईंले यस कार्यालयमा निजी वन दर्ता गराई पाउँ भनी दिएको निवेदन उपर कारबाही हुँदा वन ऐन, २०४९ र वन नियमावली, २०५१ को अधिनमा रही देहायको आवादी जमिनमा लगाएको वन पैदावारलाई निजी वनको रूपमा दर्ता गरी यो प्रमाणपत्र दिइएको छ ।

निजी वनको विवरण:

नाम:

चार किल्ला:

क्षेत्रफल:

वन पैदावारको जात:

वन पैदावारको संख्या:

प्रमाणपत्र दिने अधिकृतको

नाम, थर:

दर्जा:

दस्तखत:

मिति:

द्रष्टव्य: यो प्रमाणपत्र हराएमा, च्यातिएमा, वा नासिएमा अर्को प्रमाणपत्र लिन पच्चीस रुपैयाँ दस्तुर लाग्नेछ ।